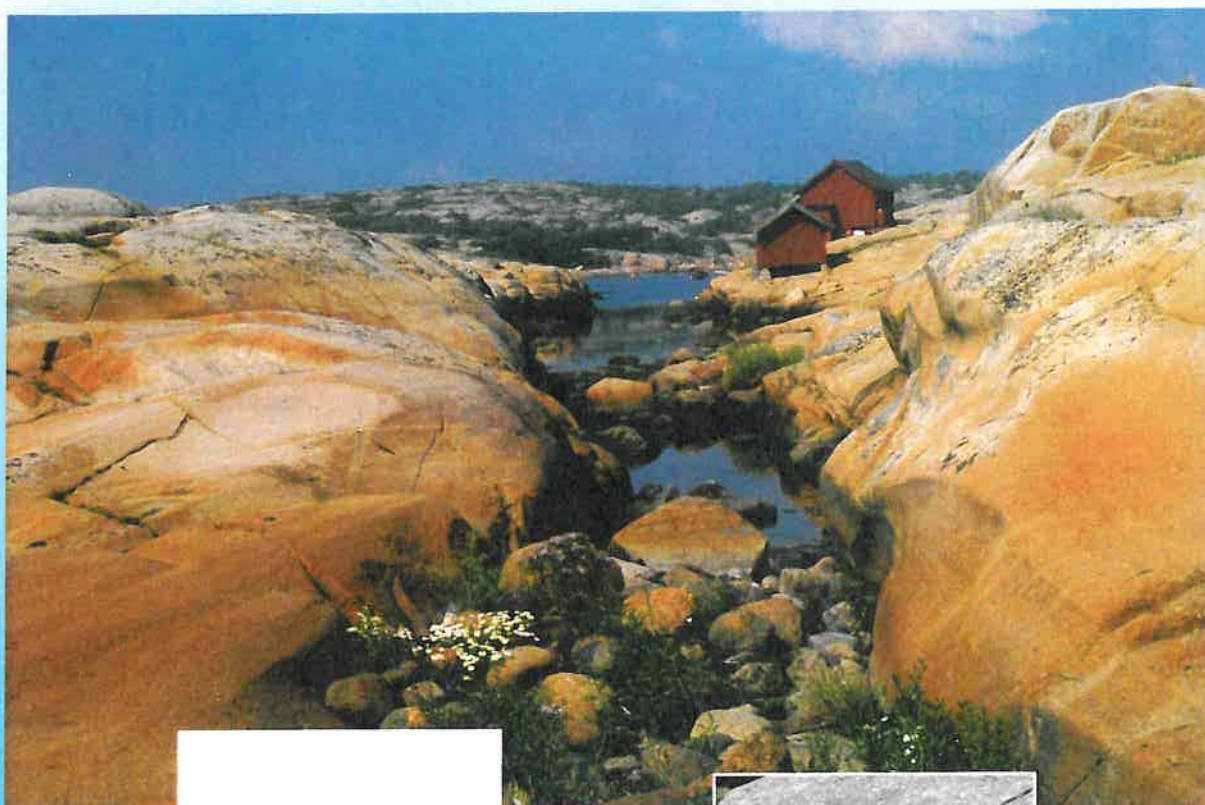

Forvaltningsplan for Eldøya - Sletter Landskapsvernområde

Fylkesmannen i Østfold

Miljøvern

avdelingen

POSTADRESSE: POSTBOKS 325, 1502 MOSS
KONTORADRESSE: STATENS HUS, VOGTSGT. 17, MOSS
TLF: 69 24 71 00

Dato: 16.12.2002
Rapport nr: 5/2002
ISBN nr: 82-7395-161-8

Rapportens tittel:

Forvaltningsplan for Eldøya - Sletter landskapsvernområde

Forfattere:

Toril Vestad og Gunnar Bjar
Bjørn Strandli (kap.1 - 3).

Illustrasjoner:

Helge Pettersen

Oppdragsgiver:

Fylkesmannen i Østfold, miljøvernavdelingen

Ekstrakt:

Eldøya - Sletter landskapsvernområde utgjøres av øyene Kollen, Eldøya og Sletterøyene, halvøya Danmark, samt et sjøområde rundt disse i Rygge og Råde kommuner. Formålet med vernet er å bevare naturmiljøet i et område med et sjeldent natur- og kulturlandskap med store berggrunns- og kvartærgeologiske, botaniske, zoologiske og kulturhistoriske verdier.

Forvaltningsplanen er utarbeidet for å gi nærmere retningslinjer for bruken av landskapsvernområdet, og tiltak som skal fremme verneformålet. Planen inneholder tre hoveddeler: En beskrivende del, en bruksdel og en tiltaksdel. I den beskrivende delen og tiltaksdelen har Eldøya fått størst oppmerksomhet, blant annet fordi det på Eldøya er et stort behov for effektive skjøtselstiltak for å hindre gjengroing. Dette gjelder både beiting og manuell rydding.

Sletterøyene blir beitet forholdsvis intensivt av storfe og sau. Kollen og Danmark har en naturtilstand som trenger lite skjøtsel for at verneverdiene skal bli ivaretatt.

INNHOLD

Forord	1
1. HISTORISKE FORUTSETNINGER FOR DAGENS SITUASJON	
1.1 Geologiske prosesser	2
1.2 Menneskene inntar skjærgården – historisk arealbruk	3
2. NÆRMERE OM NATURTILSTAND OG KULTURHISTORIE	
2.1 Kollen	4
2.2 Eldøya	5
2.3 Sletterøyene	11
2.4 Danmark	14
3. BRUKERINTERESSER	15
4. BRUKSPLAN/UTDYPING AV VERNEFORSKRIFTEN FOR ELDØYA-SLETTER LANDSKAPSVERNOMRÅDE	17
4.1 Punkt IV i forskriften	17
4.2 Punkt V i forskriften	19
5. TILTAK	21
5.1 Kollen	21
5.2 Eldøya	21
5.2.1 Økt beitetrykk	22
5.2.2 Skjøtsel	22
5.3 Sletterøyene	29
5.4 Danmark	30
5.5 Bålplasser	30
5.6 Informasjon	31
5.7 Renovasjon	31
6. FORVALTNINGSMYNDIGHET	32
7. ANNET	32
8. FORVALTNINGSPLANENS VARIGHET	32

VEDLEGG

1. Verneforskrift for Eldøya-Sletter landskapsvernopråde
2. Kart over Eldøya-Sletter landskapsvernopråde
3. Fredningsbestemmelser (forskrift) for Eldøya naturreservat, Vesle Sletter naturreservat og Søndre Sletter naturreservat
4. Kart over "hytteområder" på Eldøya og Kollen
5. Skjøtselskart over Eldøya

FORORD

Eldøya – Sletter landskapsvernområde i Rygge og Råde kommuner ble etablert ved kongelig resolusjon 22. august 1997.

Landskapsvernområdet består av øyene Kollen, Eldøya, Sletterøyene (Store Sletter, Mellom-Sletter og Søndre Sletter), samt halvøya Danmark. Landskapsvernområdet omfatter også de omkringliggende sjøarealer. Forvaltningsplanen omhandler bare landarealene.

Det er vedtatt en verneforskrift for området. Her er det fastsatt hvilke rådighetsinnskrenkninger som ligger i vernet. I punkt VII i forskriften heter det at det skal utarbeides en forvaltningsplan for området.

Forvaltningsplanen er delt i tre hoveddeler: en beskrivende del, en bruksdel og en tiltaksdel. Den beskrivende delen omhandler natur- og kulturfaglige interesser og de ulike brukerinteressene i området. Bruksdelen omhandler teksten i forskriften, der denne blir utdypet og presisert innenfor ulike temaer. Tiltaksdelen omhandler i hovedsak skjøtselstiltak.

Til å arbeide med planen ble det i 1998 nedsatt en arbeidsgruppe bestående av representanter fra grunneierne ved Christian Sibbern (Eldøya), Bjørn Bjørnstad (Kollen), Råde kommune v/Bjørn Pettersen (Sletterøyene og representant for landbrukskontoret) og Toril Vestad fra miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Østfold. I miljøvernavdelingen deltok også Gunnar Bjar i arbeidet med forvaltningsplanen. Et utkast til forvaltningsplan ble sendt på høring sommeren 1998.

Det viste seg imidlertid etter hvert at det var behov for å gjøre visse endringer i selve fredningsforskriften, og forberedelser til dette ble påbegynt i 1999. Som følge av dette ble slutføringen av forvaltningsplanen utsatt. En revidert forskrift ble sendt på høring vinteren 2000 og ble vedtatt 24. august samme år.

Forskriftsendringen, samt noen nye erfaringer og erkjennelser, skapte behov for en viss omarbeiding av den foreslåtte forvaltningsplanen. Særlig gjaldt dette Eldøya. Begrensede personellressurser i miljøvernavdelingen medførte imidlertid at dette tok relativt lang tid. Omarbeidingen, som ble foretatt av Gunnar Bjar, var såpass omfattende at det ble ansett for riktig å sende forvaltningsplanen ut på ny høring våren 2002.

Kapittel 1 - 3 i forvaltningsplanen (med unntak av 2.4) er hentet fra rapporten "Eldøya, Kollen & Sletter" (rapport 16 – 1990 fra Fylkesmannen i Østfold, miljøvernavdelingen). Forfatter er Bjørn Strandli. Teksten er her noe forkortet, og det er foretatt enkelte mindre ajourføringer. For øvrig kan det nevnes at det i den foreliggende forvaltningsplanen er valgt skrivemåten "Eldøya", i tråd med Statens Kartverks nåværende praksis.

1.0 HISTORISKE FORUTSETNINGER FOR DAGENS SITUASJON

1.1 GEOLOGISKE PROSESSER

Det faller naturlig å ta noen lange skritt tilbake i tid når en skal beskrive Kollen, Eldøya og Sletterøyene. For ca. 250 millioner år siden (permtiden) skjedde det store geologiske endringer i Oslofjordområdet. En omfattende vulkansk aktivitet førte til at grunnfjellsområdet etterhvert ble dekket av vulkanske bergarter (rombeporfyr). Det vulkanske materialet kom til overflaten både i form av ordinære vulkaner og gjennom sprekker i jordskorpen.

Noe senere skjedde starten på det som etter hvert skulle bli Oslofjordbassenget. På begge sider av dagens Oslofjord oppsto kraftige forkastningssoner, og Oslofjordområdet sank ned. På Østfoldsiden kan vi grovt si at forkastningssonen går gjennom Mossesundet og videre langs Ryggelandet, Larkollsundet og Rauerfjorden. Området vest for forkastningssonen sank ned ca. 2500 meter i forhold til områdene øst for forkastningssonen.

Vi kan tenke oss en markert brattkant med stor høyde som falt fra øst og ned mot fjorden der hvor øyene utenfor Rygge og Råde ligger i dag. Fra det høye platået og i skråningene oppsto en omfattende forvittringsprosess. Regnskyll, elver og bekker førte forvittringsmaterialet ned forkastningskrenten til lavlandet nedenfor, der det ble avleiret store vifter. Noe av materialet er transportert i elver og bekker. Mye løsmasser har imidlertid beveget seg nedover som en oppbløtt masse av både stor stein og finmateriale. Denne prosessen førte til at nivåforskjellen på begge sider av forkastningssonen etterhvert ble redusert; bassenget ble fylt opp og høydene ble tæret ned.

Etterhvert som de store avsetningene nede i dalbunnen ble utsatt for press, ble de omdannet til fjell, et såkalt rombeporfyrkonglomerat. Bergarten har et meget karakteristisk utseende; sand, grus og større stein er "kittet" sammen til et konglomerat.

Nå gjør vi et stort hopp framover i tid. Den siste årsmillionen år fram til og med siste istid kalles kvartærtiden. I denne perioden var store deler av jorda periodevis nediset. Store isbevegelser fra nord mot syd førte til at platået øst for forkastningen nærmest ble skyflet ned og ført bort med isen over lange avstander. Rombeporfyrkonglomeratet lå imidlertid i "le" bak høylandet mot øst og nord og ble bevart mot isens påvirkning i langt større grad.

Sluttresultatet ble altså at de vulkanske bergartene øst for forkastningen ble tæret helt bort. Tilbake ligger et isskurt grunnfjell.

Vest for forkastningen ligger rombeporfyrkonglomeratet bevart i en tykkelse på ca. 1000 meter. Denne dannelsesprosessen er ikke kjent andre steder i Norge og er globalt meget sjeldent. Øyrekken med rombeporfyrkonglomerat langs Østfoldkysten er derfor en unik geologisk formasjon.

For å forstå dagens landskap må vi til slutt stoppe opp omkring slutten av siste istid, ca. 11 000 år tilbake. Etterhvert som temperaturen steg, trakk isen seg tilbake nordover. Hele tiden kom det fram stein, sand og leire i fronten av breen. Delvis ble materialet avsatt direkte fra breen, delvis ble det ført under isen med elveløp. Det grove materialet ble avsatt nærmest iskanten, mens fine leirpartikler ble avsatt lengst bort fra brekanten. Isens tilbaketrekking

skjedde gradvis i takt med temperatursvingningene. I kalde perioder ble isfronten stående stille, og løsmasser hopet seg opp langs brefronten. Disse stoppestedene er i vår tid kartlagt i detalj og kan sees i terrenget i form av såkalte ra, d.v.s. markerte forhøyninger av stein og grusmasser. Løsmassene på alle de aktuelle øyene stammer fra det såkalte Onsøytrinnet, et ra som går gjennom Onsøy, over Larkollen og øyene utenfor Råde og Rygge og videre over fjorden til Vestfold.

Øyene stakk opp av havet for ca. 5000 år siden, og siden den gang har sjøen gradvis vasket i de øverste lagene av løsmasser og sortert løsmassene slik vi ser dem i dag, med grus på de eksponerte skråningene og mer sand på de områdene som har ligget lunere til, først og fremst mot nord. Det ble dannet flere store strandvoller i løsmassene under landhevningen.

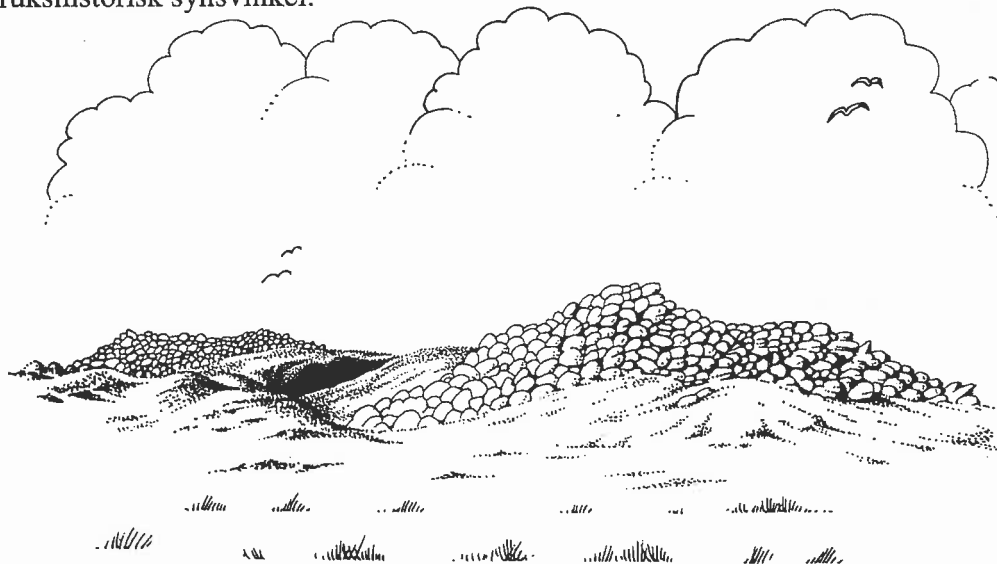
1.2 MENNESKENE INNTAR SKJÆRGÅRDEN - HISTORISK AREALBRUK

De eldste synlige spor etter menneskelig virksomhet på disse øyene er fra bronsealderen (ca. 1800 - 800 f. Kr.). Grunnen til at vi ikke finner spor fra steinalderen på disse øyene, er øyenes lave høyde over havet. Så sent som i yngre steinalder var det bare små skjær som gradvis stakk opp av havet. Heller ikke i bronsealderen var øyene annet enn mindre skjær og holmer.

På Eldøya og Store Sletter finner vi til sammen 4 vakre gravrøyser fra bronsealderen. De har en karakteristisk plassering på markerte topper med utsikt over fjorden.

Landskapsbildet på Sletterøyene er trolig det som i dag er mest representativt for epoken fra 1600 og et stykke inn på 1900-tallet. I perioder har naturgrunnet vært sterkt utnyttet, nærmest utpint. Siste halvdel av 1800-tallet representerer en slik periode, med folkevekst og sterk utnyttelse av skog og fôrressurser i utmarka. Hele kystlandskapet i Østfold var nærmest treløst på den tiden.

De siste 50 år har utnyttelsen av øyene til dyrehold avtatt. Mange områder har grodd til med busker og skog. Dessuten har nye driftsformer i jordbruket ført til at denne type beiteenger på fastlandet også har gått ut av bruk. De gjenværende beiteengene i Oslofjordens skjærgård representerer derfor et sjeldent og verdifullt element, både fra en miljømessig og landbrukshistorisk synsvinkel.

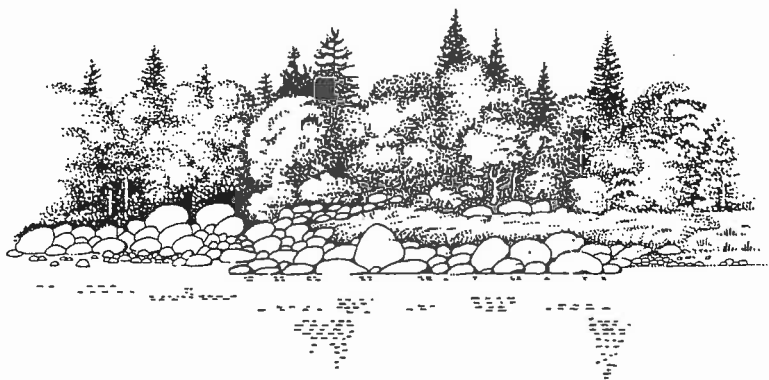
Gravrøyser fra bronsealderen

2.0 NÆRMERE OM NATURTILSTAND OG KULTURHISTORIE

2.1 KOLLEN

Geologi

Sett fra en berggrunnsgeologisk synsvinkel illustrerer Kollen meget tydelig formasjoner knyttet til bergarten rombeporfyrkonglomerat. Nesten hele øya har fjell i dagen og er preget av bratte, knudrete former. Den steinete strandflaten mot syd, sydvest og dels øst er en utvasket rest av Onsøymorenen. Sammen med rullesteinformasjonen på Danmark utgjør dette en kvartærgeologisk nøkkelforekomst som viser beliggenheten av en rarygg i Onsøytrinet.

Rullesteinsstranda på Kollens sydvestside er en utvasket rest av Onsøymorenen.

Vegetasjon

Vegetasjonen på øya er rik, preget av kalkholdig jord. Fram til 1960-tallet var øya preget av barskog. Tørke og billeangrep har ført til at tette buskkratt har erstattet mye av skogen. Krattene er preget av arter som roser, slåpetorn og berberis. Gjenværende skogpartier er preget av en meget kravfull variant av granskog, på vestsiden tørr, på østsiden mer fuktig med innslag av moser og bregner. I tørre brattheng finnes innslag av såkalt alm-lindeskog, en varmekjær og forholdsvis sjelden vegetasjonstype som stiller store krav til jordas næringsinnhold. På strandpartiene forekommer flere sjeldne plantearter; et stort felt med marehalm har her en av sine fineste og i tillegg nordligste utposter i Øst-Norge. Strandtistel vokser også her i en livskraftig bestand. Strendene rundt Kollen har relativt hyppig forekomst av strandkål. Forøvrig har stredene innslag av alminnelig tangvollvegetasjon, dominert av spesielt næringskrevende planter som utnytter næringen i oppskyllet tang.

Dyreliv

Det mest karakteristiske for Kollens dyreliv er arter knyttet til buskvegetasjonen, løvskog og barskog. Området har dessuten markerte innslag av gammelt råtnende trevirke som gir et rikt næringsgrunnlag for mange arter, ikke minst hakkespetter. Ellers er Kollen preget av et forholdsvis vilt landskap og liten tilgjengelighet. Kollen sammen med Eldøya og Sletter utgjør et nøkkelområde for flere rovfuglarter. Kollen utgjør en vesentlig del i denne helheten, ved at dyrene der kan få den nødvendige beskyttelse og ro.

Den artsrike vegetasjonen, høyt innslag av busker og kratt sammen med et gunstig lokalklima gjør at området også har en meget rik insektsfauna.

De senere år har det blitt svært mye flått på øya. Dette kan ha sammenheng med at det i samme periode har etablert seg en tett bestand av rådyr, som fungerer som vertsdyr for flåtten.

Kulturhistorie

Med sitt ugjestmilde terreng har Kollen neppe vært utnyttet på samme måte som de andre øyene. Mens Eldøya og Sletter gjennom mange hundre år har vært snaubeitet, har Kollen vært bevokst med skog. Sommergjestene var de første som bebygde øya. Før den tid fantes ingen bebyggelse eller anlegg. I tilknytning til familien Collets sommervilla mot syd ble det i begynnelsen av 1900-tallet også bygget en vaktmannsbolig som var fast bebodd fram til ca. 1955.

I senere år er det bygget 5 hytter på øyas vest- og nordside. I 1988 ble den gamle moloen mot nord utvidet og utgjør nå en privat havn av høy standard.

Området syd for Kollen og øst for Eldøya var fra 1600-tallet og fram til midten av 1800-tallet en seilskutehavn av betydelig omfang (dette omtales nærmere under Eldøya). I tilknytning til sjøfarten ble det etablert en kirkegård på Kollen (antagelig tidlig på 1600-tallet). Anlegget var plassert i det tverrgående daldraget midt på øya. På milekartet fra ca. 1790 er kirkegården tydelig markert. Etter kartet å dømme må stedet ha et betydelig antall graver. I en vurdering fra Fredrikstad museum (1984) antydes at anlegget skulle betjene den dansk-norske marine. Mye tyder imidlertid på at kirkegården også har blitt brukt av andre, for eksempel sjøfolk som døde av sykdom og ulykker. Det finnes også en teori om at en slik gravplass kan ha vært brukt i tilknytning til epidemier, hvor en har valgt å gravlegge de døde utenfor de ordinære kirkegårdene på grunn av smittefare.

Gravanlegget på Kollen var et særegent anlegg. De synlig restene består av et mindre oppmurt platå og et ca 50-60 meter langt anlegg av sammenhengende rektangulære steinhauger. Restene etter gravanlegget utgjør et viktig historisk element knyttet til virksomheten i seilskutehavna og på Eldøya. Desverre er gravanlegget noe ødelagt ved at det i sin tid ble anlagt tennisbane nettopp her.

Landskapsbilde

Landskapet på øya bærer preg av å være skogkledt og brattlendt. På partier der berggrunnen kommer direkte i dagen, virker landskapet "opprevet" og er vanskelig tilgjengelig. Et annet karaktertrekk er at det nesten rundt hele øya ligger et liten strandflate dannet av morenemateriale.

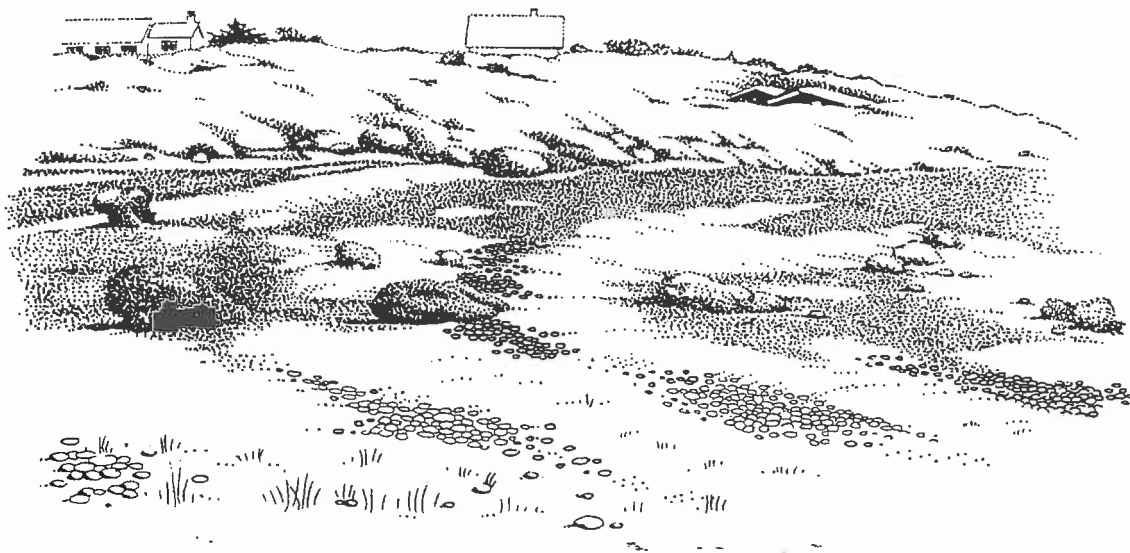
2.2 ELDØYA

Geologi

På Eldøya stikker rombeporfyrkonglomeratet opp i dagen langs en øst-vestgående sone mellom Vardeberget og Ulkeodden. Eldøya har relativt mindre fjell i dagen enn Kollen. Eldøya har en særpreget klippekyst mot sydvest med kraftige og vakre erosjonsformer. Dette området gir god dokumentasjon på hvordan bergarten forvitres og gjennom nedtæring har gitt opphav til mye av de store grus-forekomstene på øya. Det knytter seg også vitenskapelig interesse til de markerte bergterassene langs strandlinjen på denne delen av øya.

Øya er sterkt preget av løsmasser knyttet til Onsøymorenen. Massene knyttet til morenen strekker seg dessuten som store, grunne undervannsplatåer utover mot Larkollsundet og vestover mot fjorden.

Hele skråningen fra tjernet og sydover ned til sjøen er preget av utvasket grus og har meget markerte strandvoller. Området fra Vardeberget og nordover ned mot sjøen har lignende formasjoner, men strandvollene er mindre markerte. Både mot syd og vest finnes meget fine strandvoller dannet i relativt ny tid. Stranda mot vest under Vardeberget illustrerer sjeldent godt både forvitringen av den lokale berggrunn til grov grus og hvordan sjøen deretter har formet disse løsmassene i markerte strandvoller. Grusmassene er dominert av stein som er forvitret fra øyas egen berggrunn, men det finnes også innslag av langtransportert materiale.

Eldøya har strandvoller av sjeldent merke. "Borg" i bakgrunnen.

Overflaten på øyas nordside er preget av sand som delvis kan være avsatt under istiden, dels vasket ut av morenen og avleiret i forbindelse med landhevingen.

Selve tjernet ligger på overgangen mellom strandvollene og sandformasjonen. Tjernet ligger høyt i terrenget og indikerer klart at det ligger tette morenemasser og leire under både grus- og sandmassene. Dammen lå i havnivå for 1600-1700 år siden og er et viktig naturdokument som referanse for landheving og vegetasjonshistorie.

Høyeste punkt på Eldøya (Vardeberget) kom over havnivå for ca. 4700 år siden.

Vegetasjon

Eldøya har nokså sikkert en beitetradisjon som strekker seg over mange hundre år. Fram til tidlig på 1900-tallet var øya omlag like snau som Sletterøyene er i dag. Vi vet at øya før århundreskiftet ble beitet av både sau og storfe. Det er vanskelig å tenke seg at det snaue beitelandskapet kunne skapes og opprettholdes uten sau. Det skal ha beitet opptil 50 storfe årlig i 1920-30 årene. I etterkrigstiden er beitebelegget redusert, og i dag beiter ca. 25 kviger her.

Gjengroingen har gått meget raskt de siste 50 årene, og om få år vil hele øya være gjenvokset av kratt og furuskog dersom det ikke gjøres noe for å opprettholde det tradisjonelle beitelandskapet.

Engene på øya er typiske tørrenger med en stor artsrikdom av urteplanter. En av hovedårsakene til den rike utformingen av Eldøyas enger er at de aldri har vært gjødslet med kunstgjødsel. Engene på Eldøya kan grovt deles i fire typer:

- Sandforekomstene nord og nordøst for tjernet er preget av meget tørkesterk vegetasjon. Typiske arter er sandstarr og flere arter av lav. I 1989 ble den sjeldne arten hartmansstarr oppdaget. Vegetasjonstypen dekker overflaten bare delvis og har åpne partier med sand. Jorda har svært lavt innhold av organisk materiale (humus).
- De grove grusforekomstene har et flekkvis vegetasjonsdekke. Typiske arter for denne vegetasjonen er enghavre og engfiol.
- De finere grusmassene umiddelbart syd for tjernet er preget av en vegetasjonstype som er noe tettere enn de foregående. Typiske arter er engsmelle og tjæreblom. Vegetasjonstypen har forøvrig hyppig innslag av bl. a. gulmaure og strandnellik.
- På sentrale partier nord for tjernet og nordover forbi frøplantasjen er vegetasjonen tettere. Også her er jorda finkornet, men innholdet av organisk materiale er betydelig høyere. Typiske arter for denne vegetasjonen er vårarve og sandarve. Det er i denne engtypen vi finner hovedforekomsten av kubjelle. Arten er nasjonalt meget sjelden og forekommer bare ytterst få steder i Oslofjordens kystmiljø. Eldøya (sammen med Sletter) må betraktes som norsk hovedforekomst av arten.

Utenom de typiske tørrengene finnes følgende vegetasjonselementer:

- Fuktig, beitet strandeng dominert av gras og halvgras i den sydvestre delen av sjøfuglreservatet. Vanlig arter er bl a saltsiv, rødsvingel og strandkjempe. Uggjødslede enger av denne type er blitt sjeldne de senere år fordi arealene er blitt tørrlagt og kultivert/gjødslet.

- Et meget karakteristisk trekk ved øya er den gjengroing som pågår. Framtredende arter i denne utviklingen er roser og einer. Typiske følgearter er ulike treslag som etablerer seg i buskkrattene, eks. ask, geitved, rogn, villapal og kirsebær. Rosekrattene finnes i vekselvirkning med tørrengene. Når disse krattene blir lukket og uframkommelige, regnes de som en egen vegetasjonstype. På Eldøya har de nevnte treslagene mange steder fått store dimensjoner, ofte frittstående. Rosesamfunnene på Eldøya er imidlertid bare et stadium i en utvikling som vil ende opp først med løvskog, og deretter med barskog på lengre sikt. Dette ses tydelig flere steder ved at ask er i ferd med å danne bestand over rosekrattet. I sydvest for frøplantasjen har denne utviklingen kommet langt og vi har fått en sluttet og velutviklet bestand av edelløvskog.

- Tjernet rommer det meste av informasjon om vegetasjonsutvikling og klima de siste 1600-1700 år av Eldøyas historie. I dag er mesteparten av det som engang var grunt tjern, grodd igjen og befinner seg som myr (såkalt flatmyr). Eksempler på typiske plantearter er ulike torvmoser, hvitmyrak og slåtestarr.

I den østre delen av fuktområdet finnes fortsatt åpne vannpartier med frodig vannvegetasjon. Det mest dominerende innslaget i dette området består av en stor forekomst av sverdlilje. I det samme området vokser også den meget sjeldne hestekjørvelen. Arten har kun et fåtall andre voksesteder i Norge.

- Furuskogen på øya ble plantet rundt 1920 av Valentin Sibbern og Georg Sibbern (bl. a. ved hjelp av skoleelever fra Larkollen) og flere kilder forteller at trærne er en mellom-europeisk proveniens. Dette skyldes visstnok at Det Norske Skogselskap (og Sibbern) bisto ved skogplanting av krigsskueplassene i Europa etter 1. verdenskrig. I den forbindelse ble en del plantemateriale tatt med hit til landet. Store deler av Eldøya ble tilplantet med dette materialet. Mye døde p.g.a. tørke, men sentrale deler av øya er i dag preget av skogholt, dels frittstående trær. Lignende skogtype forekommer enkelte steder ved Oslofjorden på sandjord nær sjøen. En dominerende karakterart i skogbunnen er sauesvingel.

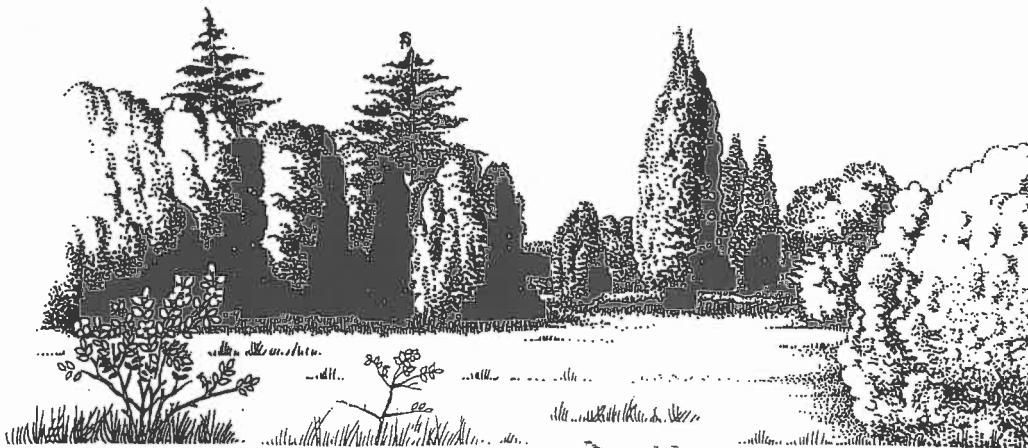
- Av annen interessant skog bør også nevnes en mindre forekomst av velutviklet askeskog mellom frøplantasjen og den våte strandengen. Forekomsten har en meget rik bunnvegetasjon med bl. a. marianøkleblom.

- Tangvollvegetasjon finnes i større eller mindre grad langs stranden rundt hele øya. I samme sone finnes det mot syd på grov grus et meget sjeldent vegetasjonselement sammensatt av bl. a. strandkål, østersurt og gul hornvalmue. Sistnevnte er meget sjelden i Norden. Heller ikke østersurt forekommer hyppig i våre trakter.

Et noe uvanlig innslag i denne sonen er aspargesplantene. Denne arten stammer fra den tidligere "aspargesplantasjen" på øya.

Både regionalt og nasjonalt er det få steder som har en tilsvarende floristisk variasjon og forekomst av sjeldne plantearter som Eldøya. De sjeldne forekomstene finnes spredt over hele øya og i de fleste vegetasjonselementer. Flere av vegetasjonselementene er betinget av den langvarige beitetradisjonen og fravær av kunstgjødsel.

Vurdert samlet har Eldøya meget høy botanisk verneverdi. Verdiene omfatter det meste av øya.

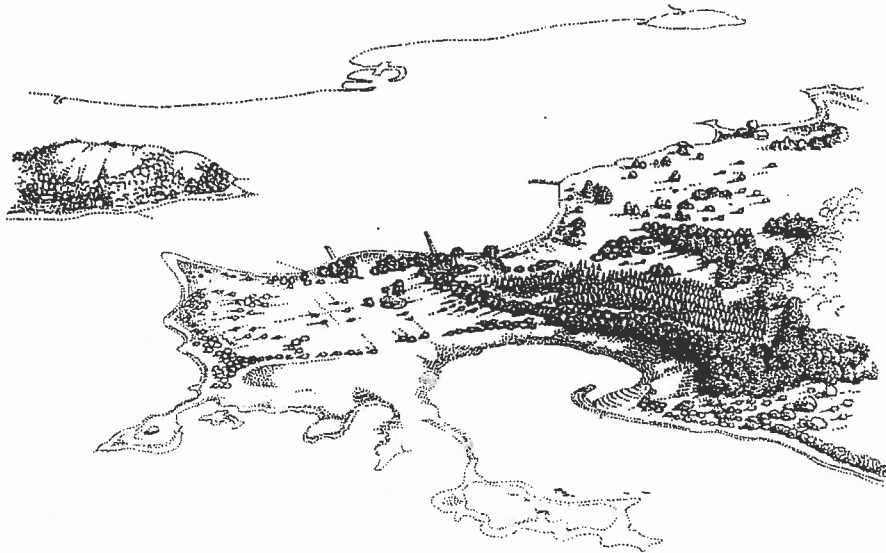

*Engene på Eldøya er både historisk og naturvitenskapelig sjeldne.
I tillegg er de en nytelse for øyet.*

Dyreliv

De senere års gjengroing har bidratt til å øke øyas mangfold av dyrearter meget sterkt i forhold til tidligere. Buskvegetasjonen har gitt livsrom for et stort antall nye dyrearter i forhold til tidligere. De mest dominerende dyrelivselementene er knyttet til buskvegetasjonen, strandområdene og løvskogen. I tillegg finnes det innslag av arter som er avhengige av de åpne engene på øya. Eldøya sammen med Kollen utgjør et meget rikt område for dyreliv.

Den nordvestre delen av øya ble i 1978 fredet som naturreservat p.g.a. sin viktige funksjon for sjøfugl og vadefugl. Det store gruntvannsområdet gir opphav til et meget rikt dyreliv.

Nordre del av Eldøya med naturreservatet og plantasjen

Storspove er et trofast og særegent innslag med sine trillende fløytetoner. Av andre vadere kan nevnes spesielt rødstilk, rugde og enkeltbekkasin. Sandlo, også en fåtallig art, hekker på øyas nordside.

Av rovfugler bør nevnes tårnfalk. Eldøya byr på både byttedyr (bl. a. smånagere) og hekkeplasser for arten.

Nattergal er også en fåtallig art. Flere par hekker jevnlig i øyas buskkratt. Området har en uvanlig høy individtetthet av nattergal etter norske forhold. Arter som tornirisk og tornskate er også typiske for øyas krattvegetasjon.

Av pattedyr opptrer kun smånagere, ekorn, hare, mink, piggsvin og rådyr regelmessig. I tillegg kan man se steinkobber ligge å hvile på store steiner ute på grunna.

Av amfibier finnes padde, spissnutet frosk og liten vannsalamander. Alle disse er spesielt knyttet til dammene.

Nærmere om historie

En gravrøys fra bronsealderen:

Det eldste synlige sporet etter mennesker i området er en gravrøys fra bronsealderen, på Vardefjellets høyeste punkt. Som så vanlig er røysa plyndret av gravrøvere.

Bosetting:

Blant øyene i Oslofjorden har Eldøya noen av de mest særpregete historiske trekk. I utgangspunktet har øya vært benyttet som utmarksbeite under Værne Kloster. Allerede tidlig på 1600-tallet er det dokumentert bosetting på øya. Levebrødet var knyttet til fiske, sjøfart og et lite jordbruk for å dekke øyas eget behov. Bosettingen fra 1600-tallet lå i en klynge rundt "Elløe Giestgivergaaard" og på Ulke. Senere (1780-årene) oppsto det også en bosetting lenger vest, like i østkanten av dagens trefrøplantasje. Kildene forteller at bebyggelsen i "velmaktsårene" besto av 6 hus. I 1840-50 årene ebbet virksomheten på øya ut, og mange av husene ble flyttet og gjenreist i Larkollen (flere av disse husene står i Larkollen den dag i dag). Ulke har imidlertid vært bebodd lenge etter at hovedvirksomheten ble nedlagt. Ulke er det eneste som er igjen av den gamle bebyggelsen. Til gjengjeld er dette stedet meget godt bevart som "strandsitterbruk". Bebyggelsen og jordveien rundt Ulke har høy verneverdi.

En stor havn:

Eldøysiden av Larkollsundet hadde stor betydning som uthavn i en periode fra 1600-tallet og fra til ca. 1850. Uthavnene oppstod omkring seilskutetrafikken, oftest i form av små bosettinger som livnærte seg av handel med sjøfarende, losvirksomhet, fiske og litt dyrking til eget bruk. Uthavnene oppstod på steder som bød på god havn og som samtidig lå direkte ut mot åpne havet. Både i dårlig vær og ved ulagelig motvind samlet det seg skuter i uthavnene.

Jordbruk/hagebruk:

Som nevnt tidligere har øya en lang beitetradisjon, mest sannsynlig lenger tilbake enn bosettingen fra 1600-tallet. Dyrking av jord har forekommet i beskjedent omfang i direkte tilknytning til det enkelte hus. Ulke har fungert som en liten "plass" med noen dyr til husbehov, slåtteeing til vinterfor og litt korn. På sommertid har hele øya vært nyttet til beite.

Jordbrukshistorisk knytter det seg spesiell interesse til Ulke. Her ligger de gamle bygningene (framhus og uthus) intakt sammen med en liten jordvei. Fra gammelt av var det normal driftsform at jorda rett ved husene ble brukt som slåtteeing. Enga var inngjerdet og dyra fikk ikke beite her før slåtten var over. En kan med nokså stor sikkerhet regne med at den gamle arealbruken rundt Ulke har vært slåtteeing og litt areal til korn. Senere har det også vært dyrket poteter. Tidlig på 1900-tallet hadde brukeren av Ulke både ku, gris og høner.

Omkring 1920 ble jorda på dagens skogfrøplantasje nydyrket. Jorda egnet seg godt for asparagusdyrking og ble utnyttet til dette flere år før annen verdenskrig. Etter annen verdenskrig (1950) ble dyrkingen tatt opp igjen, men lønnsomheten gikk sterkt ned. I noen år etter 1954 drev Landbrukets Emballageforretning og Gartnernes Felleskjøp forsøksfelt med tulipaner. Etterhvert ble imidlertid området leiet bort til staten som skogfrøplantasje.

I tiden etter krigen har beitingen vært organisert sammenhengende av Rygge bondelag. I en tidlig fase var det avtalt en maksimumsgrense på 45 dyr. De siste årene har det vært 20-25 kviger på øya om sommeren.

Dagens bebyggelse:

Mesteparten av dagens bebyggelse er av nyere dato. Hyttene på gnr/bnr 89/33 ("Tittut") og 89/15 ("Borg") nærmer seg imidlertid en alder på 100 år. Bebyggelsen på småbruket Ulke er meget gammel.

Sand til Moss Glassverk:

Allerede før 1900 ble en klar over at det øverste jordlaget på Eldøyas nordskråning hadde betydelig innslag av fin sand med høyt innhold av kvarts. Denne var egnet til glassproduksjon. Vegetasjonen og spor i terrenget viser tydelig hvor sanden ble tatt ut. Ved å betrakte nyere flyfoto kan en se traséene for skinnegangene som førte sandvogna gjennom en rekke år.

Landskapsbilde

Eldøyas landskap preges av den gjengroing som skjer på øya. Den eiendommelige blandingen mellom beitede tørrenger og klynger med rosekratt, søyleeiner og krypende einer gir assosiasjoner til et parklandskap. Vekslingen mellom buskvegetasjonen, små skogholt og engene gir et stort antall små landskapsrom. Landskapet åpner og lukker seg hele tiden i varierte formasjoner, fra store sletter til små trange engkorridorer mellom mektige rosebusker, berberis, geitved og furuholt. Koplingen mellom tørre beiteenger, varmekjær vegetasjon, opprettholdelse av utmarksbeite og gjengroing skaper et landskap som en i dag finner få steder i Norge. Tidligere da utmarksbeite var en vanlig driftsform kunne en finne denne landskapstypen flere steder. I dag er den meget sjelden og fra et miljø- og opplevelsessynspunkt meget attraktiv. Et annet sætrekk ved øya er vekslingen fra de "dovne" sandslettene mot nord til et landskap preget av "kokende hav" mot syd i form av klippekyst og kraftige stormvoller i grusmasser.

2.3 SLETTERØYENE

Geologi

På samme måte som Eldøya er alle Sletterøyene sterkt preget av løsmasser. Men også på disse øyene stikker den spesielle bergarten opp i dagen. På Store Sletter har flere av de oppstikkende bergrabbene nærmest preg av "rauker", d.v.s. at isen har etterlatt søyleliknende berggrunnsformasjoner. Mest utpreget er dette på nordvestsiden og lengst syd.

Geologiske krefter, is og vann har skapt sjeldne former på Sletter.

Jordarten på Sletterøyene har ikke det markerte innslaget av grov grus som finnes på Eldøya, men også her finnes fine strandvollformasjoner (mot syd). De er spesielt velutviklet på Store Sletter, men mindre spor av voller finnes også på de mindre Sletterøyene. Samtlige strandvoller på Sletterøyene er imidlertid mindre markert enn på Eldøya, og i motsetning til Eldøya helt dekket av engvegetasjon.

I sjøen nord og vest for Store Sletter finner vi samme type gruntvannsplatå av løsmasser som ved Eldøya og Kollen. Kwartærgeologisk er det riktig å betrakte disse sammen med avsetningene på selve øyene. Det hele dreier seg om løsmasser som kan spores tilbake til prosesser rundt Onsøymorenen.

Vegetasjon

I motsetning til Kollen og Eldøya er alle Sletterøyene nærmest fri for både trær og busker. Det skyldes at beitingen her har vært holdt i hevd helt fram til i dag.

Øyene har i hovedtrekk de samme engtypene som Eldøya, men er flere steder mer preget av grasarter. Dette skyldes bl. a. at en på Sletter har anvendt noe kunstgjødsel i perioden fra ca. 1940 til 1975. Store Sletter har i denne perioden vært fellesbeite.

De tørre engene dekker mesteparten av øyene, med unntak av enkelte partier med fjell i dagen. Sletterøyene skiller seg noe ut fra Eldøya ved at de aller tørreste variantene med bl. a. sandstarr og enghavre har liten utbredelse.

Til gjengjeld har sentrale partier av Store og Mellom-Sletter hyppig innslag av en engtype rik på grasarter. Vanlig arter er engrapp og sauesvingel, gjeldkarve og fagerklokke.

Både på Store og Mellom-Sletter er det rike forekomster av kubjelle. Arealmessig har Store Sletter trolig Norges største forekomst av denne arten. Gul hornvalmue er registrert på Søndre Sletter i senere år.

Det kulturbetingede vegetasjonsbildet på Sletter må betraktes som verneverdig. Engene er noe fattigere på urteplanter en tilsvarende på Eldøya. Dette skyldes bl a spredning av kunstgjødsel i tidligere år. Engene på Sletter er nå iferd med å få tilbake sitt opprinnelige preg og har stor verdi som referanseområde for ugjødslede beiteenger.

Dyreliv

Det åpne heilandskapet er et viktig element for faunaen på Sletterøyene. 3-4 par av storspove hekker regelmessig i området. Heiene er også et ideelt landskap for både sanglerke og heipiplerke.

Heiområdet danner et viktig livsgrunnlag for smånagere. Rovfugler og ugler bruker Sletterøyene som jaktområde. Sletters rike produksjon av byttedyr og de andre øyenes gode muligheter for skjul gjør at de utfyller hverandres økologiske funksjoner på en svært god måte.

Det er grunn til å framheve området rundt Sletterøyene som et rikt sjøfuglområde, der øyene representerer et stort, åpent landskap velegnet for hekking, store strandarealer og store grunne og næringsrike banker utenfor. Vesle Sletter og søndre og midtre del av Søndre Sletter er allerede fredet som naturreservat av hensyn til hekkende sjøfugl.

Nærmere om historie

Gravrøyser:

Hvis en ønsker å oppleve et av de fineste historiske landskap i Østfold, kan en sette seg ned ved en av de tre bronsealdergravene på Store Sletter. Gravrøysene har ligget der i ca. 3000 år, og landskapet rundt har vært uforandret i mange hundre år. Plassert på øyas høyeste punkter får en fra gravene også et vidt utsyn over de åpne øyene og fjorden.

Jordbruk:

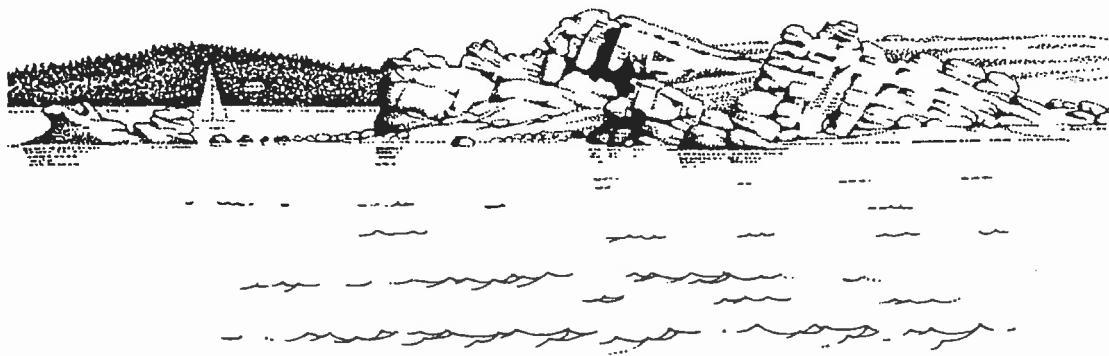
Den langvarige beitebruken på Sletter er allerede omtalt flere steder. Ut fra generelle historiske kilder har sau vært det dominerende beitedyr i skjærgården fram mot 1900-tallet. Som nevnt under omtalen av Eldøya var utmark tidligere sterkt utnyttet til fôrproduksjon. Dette avtok i begynnelsen av 1900-tallet og opphørte i lavlandet fram mot annen verdenskrig. Som en følge av de store avstander mellom hovedbølet og beiteressursene var det vanlig med seterdrift i lavlandsområdene. På et militærkart fra ca. 1790 er det markert en seter på Store Sletter med navn "Tom Sæter". Lokale kilder kan fortelle at seterdriften trolig opphørte mot slutten av attenhundretallet. Det er grunn til å tro at det fram til da hadde vært en langvarig setertradisjon på denne øya. Tuftene etter setra er godt synlig i terrenget.

Uttak av sand

Også på Sletter har det vært tatt ut en del sand, trolig til samme formål som sanden fra Eldøya (glassproduksjon). Sandgropene tyder imidlertid på at det er tatt ut sand også til formål som stiller mindre krav til sandens kvalitet. Uttakene har vært konsentrert til et mindre område nordøst på Store Sletter og et avgrenset parti på Søndre sletter.

Landskapsbilde

Mens Eldøya er preget av de mange små "rom" er Sletterøyene preget av det vidåpne og storslagne. Få øyer i Oslofjorden gir et så representativt bilde av et landskap som var dominerende for eksempel på 1800-tallet. Takket være øyenes eiendomsforhold og at den mangehundreårige beitetradisjonen er opprettholdt, er landskapet likedan i dag som det har vært kanskje helt tilbake til middelalderen. Og ikke nok med det; området er nærmest helt uberørt av "fremmedelementer" fra nyere tid, som bebyggelse og større tekniske anlegg. Sletter utgjør altså en meget verdifull og sjelden landskapstype og danner en referanse også for Eldøya som fram til vårt århundre hadde et lignende landskap. I forståelsen av landskapets historie og utviklingsforløp er det viktig å se både Eldøya og Sletterøyene i sammenheng.

Humplene på Store Sletter

2.4 DANMARK

Den lille halvøya Danmark er en del av Onsøymorenen, med en strandlinje av rullestein. Under morenemassene består halvøya av granitt.

Det meste av halvøya er skogkledd. Skogen består hovedsakelig av furu. En del av trærne er temmelig store og grove, mange er krokete og minner om det man kan se på Eldøya. Det er litt gran her, men disse har mindre dimensjoner. Osp er vanligste løvtre, ellers finnes selje, bjørk, ask, rogn, svartor og morell. Av mer uvanlige treslag kan nevnes rognasal og geitved, sistnevnte med en fin forekomst som enkelte år produserer rikelig med bær. Det meste av skogen har et tett busksjikt av roser, einer, løvtrekratt m.m., og det er vanskelig å ta seg fram. Mer fåtallige buskvekster er berberiss, liguster, stikkelsbær og mispel. Det finnes noen få stier gjennom skogen, men disse er mer eller mindre gjengrodd.

Skogen gir inntrykk av å ha vært uskjøttet i lang tid. Den inneholder en god del døde trær, og har trolig en rik insektfauna og et stort biologisk mangfold for øvrig. Inne i skogen er det et fuktig område hvor grunnvannet en stor del av året står så høyt at man får en dam, noe som også bidrar til å øke mangfoldet.

Nord, sør og vest for skogen er det mye roser, einer og slåpetorn ut mot rullesteinstrendene. I nord er det et halvåpent engområde som holder på å vokse igjen med kratt. Engene er et vitnesbyrd om at det også her har vært beitedyr tidligere. I dette området er det funnet kubjelle, dog ikke i de mengder som vokser på Eldøya og Sletter.

Spor etter rådyr, rev og smånagere er registrert. Den rike forekomsten av bærproduserende busker og trær trekker til seg mye småfugler. For øvrig er både dyre- og plantelivet dårligere kartlagt på Danmark enn på de fem øyene som er beskrevet i det foregående.

Danmark er et svært godt eksempel på hvordan vinden former vegetasjonen. Mot sørvest er busker og trær lave og forblåste. På nordøstsiden, som oftest ligger i le, vokser det store, rette trær helt ned til stranden. Danmark får på den måten en karakteristisk, trekantet profil.

Halvøya kan nås til fots over en smal rygg av stein og grus. Ryggen er imidlertid så lav at den ofte står under vann når det er flo. Stedet er et ganske populært turmål, noe de mange restene etter bål i rullesteinene vitner om. Det var tidligere tilrettelagt med toalett og søppelkasse, men dette er ikke reparert etter hærverk som har skjedd de senere år.

3.0 BRUKERINTERESSER

Når en skal vurdere skjøtsel, er det vesentlig å avklare hvilke brukerinteresser som sannsynligvis vil være framtreddende i årene framover. I det følgende oppsummeres de interessene som er sannsynlige i de kommende tiår:

Sikring av miljøet; naturvern, rekreasjon og kulturhistoriske verdier

Sikring av naturvern, friluftsliv og kulturhistoriske verdier må betegnes som en hovedinteresse ved forvaltningen av skjærgården i Ytre Oslofjord. Med bakgrunn i det økende presset på disse naturressursene er det sannsynlig at de mer og mer vil bli betraktet som en knapphetsressurs, og at sikring av verdiene vil ha langsiktig karakter.

Allmen ferdsel i området reguleres av friluftsløven. I reservatene er det imidlertid innført ferdselsforbud etter naturvernloven for tidsrommet 15. april - 15. juli. Nordre deler av Søndre Sletter, Store Sletter og Eldøya har gode strender og en del ferdsel. Med økende bruk og småbåttrafikk bør presset på flora og fauna holdes under oppsikt, selv om det foreløpig ikke utgjør noe stort problem.

Beiting

Som nevnt tidligere har beiting lang tradisjon i området. Også i årene framover vil det trolig knytte seg næringsinteresse til å utnytte beiteressursene på Sletterøyene og Eldøya. Beitingen vil være en viktig betingelse for å opprettholde øyenes miljøtilstand, forutsatt riktig bruk av beitene. Det bør derfor legges til rette for at beitetradisjonen opprettholdes.

Skogsdrift

Verneforskriften åpner for plukkhogst av bartrær på Eldøya. Det synes imidlertid lite sannsynlig at øya vil bli gjenstand for ordinær skogsdrift. Uttak av virke til f.eks. ved er trolig mer aktuelt.

Skogfrøplantasjen på Eldøya står i en særstilling. Kontrakten mellom Landbruksdepartementet og grunneierne går ut i år 2004. Den nyetablerte frøplantasjen på Bastøy i Vestfold medfører at behovet for frø fra Eldøya etter hvert avtar.

Hytteliv

Forholdet mellom private hytteeiendommer og den alminnelige ferdselsrett i utmark har gjennom årene vært årsak til en rekke konflikter. Noe av årsaken er ulik virkelighetsoppfatning hos partene om grensene mellom innmark og utmark både langs strand og inne på fastmark. All erfaring viser at det må en viss godvilje til fra begge sider for at denne balansen skal fungere. I grove trekk har dette fungert godt på Eldøya og Kollen.

Jakt

Det er i hovedsak Viltloven som regulerer jaktutøvelsen i landskapsvernområdet.

Særlig Eldøya har lang jakttradisjon, spesielt på hare og fasan. I perioder har det også foregått oppdrett av de to artene. Dette må også betraktes som en brukerinteresse for Eldøya i årene framover. Brukerinteressen er knyttet til grunneierne som selv regulerer virksomheten innenfor alminnelig lovgivning.

Som grunneier på de tre Sletterøyene planlegger Råde kommune å innføre en ordning med salg av jaktkort for sjøfugljakt. Ordningen vil sannsynligvis bli innført i 2003.

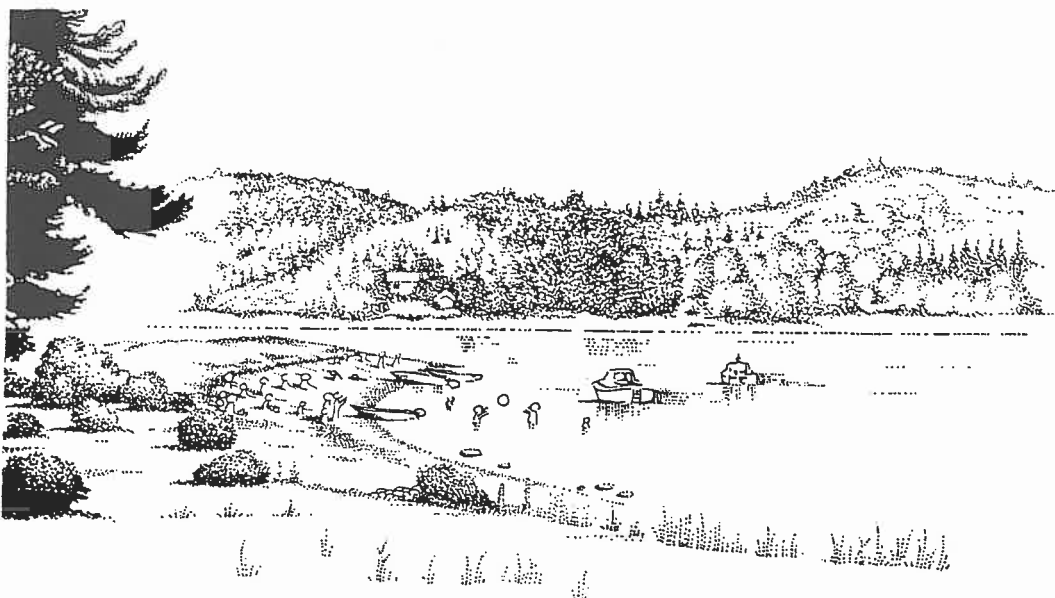
I de tre sjøfuglreservatene er det jaktforbud f.o.m. 1. mars t.o.m. 1. oktober. Denne restriksjonen i jaktutøvelsen kan bli opphevet i løpet av 2-3 år, da behovet for en slik bestemmelse ikke lenger anses å være så stort.

Undervisning

Eldøyas store mangfold gjør den meget godt egnet til undervisningsformål. Larkollen skole har brukt øya av og til i forbindelse med nærmiljøundervisning. Det har også vært diverse ekskursjoner med frivillige faglag (for eksempel hagelag, ornitologer, botanikere) og universitetene. Også de andre øyene er interessante i undervisningssammenheng. Interessen for en slik bruk vil være tilstede også i framtida.

Forskning

Naturmiljøet på øyene er meget velegnet for ulike typer av naturvitenskapelig forskning. Til nå er det utført arbeider i tilknytning til en botanisk hovedoppgave ved Universitetet i Oslo. Det har vært systematisk observasjon av fuglelivet på Eldøya av Moss Ornitologiske Forening. Østfold Botaniske Forening vil ha interesse av å følge med i utviklingen av vegetasjon og planteliv på øyene. Nevnes bør også den arkeologiske innsamlingen av gjenstander som er utført på Eldøya de senere år.

Nordspissen på Eldøya er et populært sted for utflukter. Kollen i bakgrunnen.

4.0 BRUKSPLAN/UTDYPING AV VERNEFORSKRIFTEN FOR ELDØYA – SLETTER LANDSKAPSVERNOMRÅDE

Denne delen omhandler teksten i verneforskriften, ut i fra ønsket om en presisering og utdyping av teksten. Bruksplanen kan ikke innføre strengere restriksjoner, eller være mer liberal, enn hva som er hjemlet i forskriften. Det er viktig at bruksplanen ikke er i strid med verneformålet.

Forvaltningsplanen omfatter 4 verneområder; Eldøya-Sletter landskapsvernopråde, Søndre Sletter naturreservat, Vesle Sletter naturreservat og Eldøya naturreservat. Bestemmelsene i de tre sistnevnte verneforskriftene er nesten identiske (se vedlegg nr. 3).

Verneforskriftene for naturreservatene inneholder totalt sett strengere restriksjoner enn verneforskriften for landskapsvernoprådet. *Det er i de fleste tilfeller verneforskriften for naturreservatene som legger føringene for bruken og skjøtselen innenfor disse områdene.*

Teksten nedenfor omhandler forskriften for landskapsvernoprådet.

Forvaltningsmyndigheten har mulighet til å gi tillatelse til ulike tiltak etter både punkt VI og VIII i verneforskriften.

Tiltak må i tillegg til verneforskriften om nødvendig vurderes i henhold til annet gjeldende relevant lovverk. Dette vil i hovedsak være jordloven, skogloven, plan- og bygningsloven, forurensningsloven og kulturminneloven.

4.1. PUNKT IV I FORSKRIFTEN:

"Alle inngrep som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig er forbudt, herunder inngrep og tiltak som:

- kan skade markvegetasjon, busker og trær"

Forskriften sier altså i utgangspunktet at det ikke er tillatt å skade vegetasjonen. Det er imidlertid gjort flere unntak fra dette i pkt. V i forskriften, jfr. revisjonen av forskriften 24.08.2000. Dette omtales nærmere nedenunder.

Pkt. VII gir forvaltningsmyndigheten mulighet til å sette i verk forvaltningstiltak i samsvar med verneformålet. Dette kan også være tiltak som skader noe av vegetasjonen, for eksempel å fjerne uønsket kratt som et ledd i landskapspleien.

Pkt. VIII gir dessuten forvaltningsmyndigheten mulighet til i andre spesielle tilfeller å dispensere fra forbudet mot å skade vegetasjonen.

Døde busker og trær

I de tre naturreservatene er *all* vegetasjon fredet, også døde busker og trær. Dette sies uttrykkelig i reservatenes fredningsforskrifter.

I landskapsvernområdet for øvrig er døde busker og trær ikke fredet. Dette skyldes at det her dreier seg om plantelivsfredning i henhold til § 13 i naturvernloven, en bestemmelse som generelt bare gjelder *levende* planter. Det er m.a.o. ikke forbudt å hogge og fjerne døde busker og trær utenom naturreservatene.

Dødt trevirke har imidlertid stor betydning for det biologiske mangfoldet, særlig gjelder dette større trær. Ca. 4500 plante- og dyrearter er i Norge knyttet til dødt trevirke. Det er først og fremst snakk om "laverestående" organismer som sopp (f.eks. kjuker), lav, moser og insekter, men også enkelte fuglearter (f.eks. noen hakkespetter). En lang rekke av disse artene vil forsvinne dersom mengden av dødt trevirke blir for liten.

På denne bakgrunn vil forvaltningsmyndigheten henstille til grunneierne om å være tilbakeholdne med å fjerne døde trær. Dette gjelder dog ikke innenfor de i alt 6 "hytteområdene" på Kollen og Eldøya, hvor en mer parkmessig skjøtsel tilsier at døde trær gjerne kan fjernes (se nedenunder under omtalen av verneforskriftens pkt. V-5).

På Kollen er det ønskelig at ingen døde trær fjernes utenom de tre "hytteområdene" og gravplassen.

På Eldøya - utenom naturreservatet - synes det naturlig å fjerne trær som faller ned i den åpnere skogen. Denne skogen har et parkmessig preg som det kan være ønskelig å opprettholde. Også for å få en mest mulig effektiv beiting her er det ønskelig at disse områdene er lett framkommelig for beitedyra. Der skogen er tett, bør derimot døde trær som en hovedregel ikke fjernes.

På Danmark bør ingen døde trær fjernes.

Når trær faller over stier, kan det ryddes og holdes åpent.

Døde trær utgjør generelt **ikke** en fare for "smitte" til levende trær. Grantrær **kan** representere et problem i forhold til barkbiller det første året etter at de dør, men ikke senere. Og også for gran gjelder at spredte døde trær normalt ikke utgjør noen nevneverdig risiko for spredning av barkbiller, selv når de er ferske. Bestandene av barkbiller holdes i sjakk bl.a. av rovinsekter som overvintrer i tørrgran. Fjerner man tørrgran, risikerer man derfor å "hjelpe" barkbillene. De overvintrer nemlig trygt nede i bakken...

"- oppføring av bygninger, brygger, anlegg eller andre innretninger"

Ved brann, stormskader og lignende kan det påregnes at det vil bli gitt dispensasjon for gjenoppbygging av tilsvarende bygninger, brygger osv. Eventuelle søknader om helt nye bygninger vil måtte vurderes særskilt i hvert enkelt tilfelle. Se for øvrig kap. 7.

"Bålbrenning er forbudt utenom særskilt anviste plasser."

Se kap. 5.5.

4.2 PUNKT V I FORSKRIFTEN:

"Bestemmelsene i pkt. IV er ikke til hinder for"

Punkt V lister opp en rekke tiltak som kan gjøres uten at det er nødvendig å søke om dispensasjon fra vernebestemmelsene. Det er m.a.o. rettigheter som er beholdt, selv om området er vernet.

V-2. "Beiting som på vernetidspunktet"

Beitingen hadde på vernetidspunktet følgende omfang:

Kollen og Danmark: Ingen beiting

Eldøya: Årlig beiting med ca. 30 kviger.

Sletter: Årlig beiting med ca. 60 storfe (kuer og kalver) på Store Sletter. I tillegg ca. 40 sauer (søyer og lam) som har beitet i en treårig syklus på Store, Mellom- og Søndre Sletter (de årene sauene har vært på Mellom-Sletter, har det bare vært satt ut ca. 30 dyr her, og de resterende har da vært på Store Sletter).

Dersom det ønskes å utvide beitingen nevneverdig i forhold til dette, kreves tillatelse etter pkt. VI-2.

V-4. "Ordinært vedlikehold av eksisterende bygninger, eksisterende sjømerker og andre anlegg"

Det presiseres at tiltak som medfører en utvidelse av eksisterende bygninger m.m., herunder bygging av verandaer, plattinger osv., ikke anses som vedlikehold. Slike tiltak krever spesiell godkjenning.

V-5. "Skånsom skjøtsel av vegetasjonen i tilknytning til eksisterende bygninger og langs eksisterende stier"

Denne bestemmelsen gjelder "hytteområdene" på Kollen og Eldøya.

- Hva er "skånsom skjøtsel"?

En "skånsom skjøtsel" innebærer langt på vei den type skjøtsel som har vært foretatt tidligere i tilknytning til bygningene. Hovedprinsippet bør være at landskapsbildet bevares omtrent som på fredningstidspunktet. Å "fryse" landskapsbildet fullstendig er naturligvis ikke mulig, da vegetasjonen er i stadig utvikling.

Visse vegetasjonstyper og plantearter er gitt et særskilt vern i forskriftens pkt. IV-2:

Vegetasjonstyper: Engvegetasjon, sandstrandvegetasjon, vannkantvegetasjon, alm-lindeskog

Plantearter: Kubjelle, marehalm, hestekjørvel, strandtistel, skogbingel og gul hornvalmue

En "skånsom skjøtsel" må innebære at disse vegetasjonstypene og plantartene ikke skades.

En viss hogst er tillatt, også av større trær. Skogholt og tregrupper må ikke snauhogges, men kan plukkhogges. Omfanget av plukkhogsten må balanseres i forhold til det som vokser opp av nye trær, slik at skogholtene og tregruppene bevares på lang sikt.

Større, frittstående trær bør bevares så lenge som mulig. Det bør også bevares noen unge trær slik at disse kan "ta over" når større trær må hogges.

Busker og kratt kan holdes i sjakk. Engarealer som har grodd til med busker, kan som hovedregel ryddes. Enkelte større, gamle kratt kan imidlertid være viktige i landskapsbildet, og her bør en eventuell skjøtsel vanligvis bestå i å hindre at de sprer seg utover.

Engslått er tillatt.

Inntil hyttene har det til en viss grad vært vanlig å anlegge "hager" med bl.a. prydbusker og blomsterbed. Dette må det fortsatt være anledning til, men "hagene" bør begrenses til hyttenes nærmeste omgivelser.

- *Hva er "i tilknytning til eksisterende bygninger"?*

Det er avgrenset 3 områder på Kollen og 3 områder på Eldøya som en nærmere presisering av hva som anses som "i tilknytning til eksisterende hytter". Områdene er vist på kart (vedlegg 4).

På Kollen er avgrensningene først og fremst gjort utfra hvilke områder rundt hyttene som bærer tydelig preg av at vegetasjonen er skjøttet gjennom flere år (plukkhogst, rydding av kratt, slått). Det kan her være aktuelt med en viss oppmerking av grensene.

På Eldøya følger avgrensningen for en stor del eksisterende gjerder eller gamle gjerdestolper, for øvrig er det også her lagt vekt på tidligere skjøtsel av vegetasjonen.

* Det nordre området på Eldøya er i sin helhet avgrenset av gjerder. * Det midtre området er mot nord og vest avgrenset av gjerder, i sør avgrenset langs sti østover fra grinda til gammel kjøretrase ("vei"), og langs kjøretraseen ned til brygga ved båthuset. * Det søndre området er også avgrenset av gjerder, bortsett fra midtre del av nordgrensen og mot sørøst. Førstnevnte sted går grensen fra hjørne på gammelt gjerde østover i rett linje til hjørne av eiendomsgrensen mot Ulke. Mot sørøst går grensen fra stor lavastein i strandkanten i øst, i retning vest-sørvest mot gammel utedo til fjellfoten, og følger fjellfoten sørover til vannet.

Hytta som er satt opp i tilknytning til skogfrøplantasjen, ligger ikke innenfor ett av de tre nevnte hytteområdene. Behovet for skjøtsel av vegetasjonen rundt denne hytta er mindre enn ved de andre hyttene, da bruken av hytta er av en helt annen karakter. En eventuell skjøtsel bør begrenses til en smal sone rundt selve hytta for å holde den fri for grener, busker osv.

V-6. "Plukkhogst og kvisting av bartrær på Eldøya utenom naturreservatet, med unntak av trær av spesiell landskapsmessig betydning i henhold til forvaltningsplanen."

Følgende bartrær anses å være "av spesiell landskapsmessig betydning", og kan følgelig ikke hogges eller kvistes:

- Eldre, flerstammede trær. Hva som er "eldre" trær, må nødvendigvis vurderes noe skjønnsmessig. Eldre trær har ikke alltid spesielt store dimensjoner. Treets fasong og helhetsinntrykk må også tas i betraktning når man skal vurdere om det er "eldre".

- Trær med brysthøydediameter 45 cm eller mer. "Brysthøyde" er i skogbruks-terminologien definert som 1,3 m over bakken.
- All barlind. Det finnes bare en håndfull eksemplarer av dette treslaget på øya.

Det er presisert at adgangen til hogst og kvisting av bartrær ikke gjelder i naturreservatet, hvor bestemmelsene er strengere.

V-7. "Fjerning av småtrær og busker på engarealer på Eldøya utenom naturreservatet, med unntak av søyleeiner."

Trær med høyde opptil 4-5 m anses her som småtrær. Med søyleeiner menes einer som har en langstrakt, smal fasing.

Også her er det presisert at tillatelsen ikke gjelder i naturreservatet.

5.0 TILTAK

Mål: Formålet med vernet er å bevare naturmiljøet i et område med et sjeldent natur- og kulturlandskap med store berggrunns- og kvartærgeologiske, botaniske, zoologiske og kulturhistoriske verdier.

Det er spesielt viktig å ivareta de artene og vegetasjonstypene som er nevnt under punkt IV-2 i forskriften for landskapsvernområdet.

De viktigste skjøtselstiltakene vil være i forbindelse med vegetasjonen, men også forhold knyttet til friluftsliv, informasjon og renovasjon vil bli nevnt.

De tre naturreservatene i landskapsvernområdet er underlagt de respektive fredningsforskriftene i tillegg til forskriften for landskapsvernområdet.

5.1 KOLLEN

Med unntak av de avgrensede områdene ved hyttene og inntil stiene (se kap. 4.2) bør vegetasjonen som hovedregel få utvikle seg fritt. Skjøtselstiltak er derfor ikke nødvendig.

Det er ikke ønskelig at kirkegården gror helt igjen. Rydding bør her skje i samråd med antikvariske myndigheter. Noe av ryddingen kan muligens skje gjennom en forsiktig vedhogst (plukkhogst) etter blinking.

5.2 ELDØYA

Målet for skjøtselen av Eldøya er å bevare de ulike vegetasjonstyper, mangfoldet innen faunaen og det særegne landskapsbildet.

Hovedproblemet når det gjelder landskapsskjøtselen på Eldøya er gjengroingen. Gjengroingsprosessen startet for alvor tidlig på 1900-tallet, først og fremst som følge av redusert beitetrykk. En sterk gjengroing er ikke ønskelig ut i fra verneformålet. Det fortrenger plantesamfunn som er nevnt under punkt IV-2 i verneforskriften, og endrer landskapsbildet vesentlig. Det er heller ikke ønskelig ut i fra friluftshensyn, da det hindrer fremkommeligheten på øya.

To hovedstrategier har vært diskutert for å begrense, stanse eller reversere gjengroingen: økt beitetrykk eller mekanisk rydding, eventuelt en kombinasjon av dette.

5.2.1. Økt beitetrykk

Eldøya har vært beitet av kviger i lang tid, med ulik intensitet. I de senere år har det vært satt ut 20-25 kviger på øya i sommerhalvåret, under ansvar av Rygge bondelag.

For å holde dyrene unna områdene rundt hyttene er det satt opp gjerder. Portene i det søndre gjerdet blir åpnet før og etter sommerferien, slik at hytteområdet kan bli beitet.

Gjennom utvidet beiting vil en kunne hindre ytterligere gjengroing, samtidig som en vil bevare et typisk beitelandskap. Ved økt beiting er det viktig å finne en balanse i beitetrykket. Det må ikke være for hard beiting på arter og vegetasjonssamfunn som er nevnt særskilt i verneforskriftens punkt IV-2, men tilstrekkelig beiting til å holde buskvegetasjonen nede.

Forvaltningsmyndigheten mener at det praktisk og økonomisk er mest realistisk å øke beitetrykket ved hjelp av vanlige husdyr fra eksisterende besetninger. Pr. dags dato konstateres det at et flertall blant eierne av sameiet ikke ønsker dette.

Beiting med husdyr som kan gå ute om vinteren, kan også være en effektiv skjøtselsmetode, spesielt fordi man da får en sterkere beiting på krattvegetasjonen. Av ulike årsaker har heller ikke dette latt seg gjennomføre til nå. Muligheten bør imidlertid holdes åpen for at man i fremtiden kan finne nye løsninger på beitespørsmålet som alle berørte parter kan akseptere.

5.2.2 Skjøtsel

Uten et økt beitetrykk vil det være svært ressurskrevende å hindre ytterligere gjengroing på Eldøya. Et hovedproblem med mekanisk rydding er at tiltaket normalt må gjentas med få års mellomrom. Med de store arealene det er snakk om her, vil dette i det lange løp trolig bli meget kostbart. Ideelt sett kunne det være ønskelig også å gjenåpne områder som allerede er mer eller mindre helt gjengrodd. Det synes imidlertid ikke riktig å prioritere dette når det sannsynligvis blir meget krevende bare å holde de gjenværende engene åpne. Ambisjonsnivået for skjøtselen vil foreløpig være å bevare tilstanden på vernetidspunktet i størst mulig grad.

Eldøya er i det følgende inndelt i ulike områder etter behovet for skjøtsel (se bilde, vedlegg 5). Hvert område gis en kort beskrivelse, et mål for skjøtselen og beskrivelse av tiltak. **For noen tiltak er det anmerket at de skal ha høy prioritet. Dette gjelder tiltak 1, 2, 3, 7, 8 II, 9, 10 I, 11 og 17.** Et minimumsmål må være at disse gjennomføres. I hvor stor grad de øvrige tiltakene lar seg gjennomføre, vil særlig avhenge av tilgangen på økonomiske midler.

En del mindre løvtrær vil bli hogd som en del av skjøtselen. De trærne som ikke hogges, skal generelt få utvikle seg fritt, og skal bl.a. ikke kvistes. Trevirket fra de trærne som felles, tilfaller grunneierne dersom disse ønsker det.

Arealene på Eldøya bør ikke gjødsles, da dette vil endre plantesamfunnene og samtidig bidra til å øke gjengroingen.

Område 1: Nordvestspissen

Området er det viktigste for dagsbesøkende på øya med badestrand og brukbare forhold for ilandstigning. Halvåpen eng med mye tornekratt.

Mål: Opprettholde et halvåpent område velegnet for friluftsliv.

Tiltak: (høy prioritet)

Hindre ytterligere gjengroing gjennom rydding. Området kan eventuelt gjøres litt mer åpent enn i dag. Antall trær bør holdes lavt.

Område 2: Naturreservatet

Området har egen fredningsforskrift (vedlegg 3).

Fuktige strandenger i vest, tørre enger i nord og øst, noe kratt (mest tornekratt). Mot plantasjonen og i sør er det frodig løvskog. En del løvtrær har etablert seg på engene etter at reservatet ble opprettet i 1978.

De siste 10-15 årene har strandkarse blomstret voldsomt opp på strandengene. Dette har gjort området mindre attraktivt som hekkelokalitet for enkelte vadefugler.

Kvigene som beiter på Eldøya om sommeren, oppholder seg svært mye i naturreservatet. Beitingen er viktig for å holde engene åpne, men samtidig er det rapportert at både egg og fugleunger ødelegges/drepes ved at de trækkes på av beitedyra. Noe tråkkskader vil ofte måtte aksepteres i slike beitebetingede biotoper. I noen tilfeller kan det være grunn til å vurdere å stenge beitedyra ute fra de mest sårbare områdene på våren og forsommeren. Forvaltningsmyndigheten vil imidlertid ikke foreslå et slikt tiltak på det nåværende tidspunkt, både fordi omfanget av tråkkskader er uklart, og fordi man bør være tilbakeholden med ytterligere inngjerding på Eldøya av hensyn til landskapsbilde og framkommelighet. Dette spørsmålet kan imidlertid bli tatt opp på et senere tidspunkt dersom man finner tungtveiende grunner til det.

Mål: Området skal være et attraktivt område for sjøfugl og våtmarksfugl. Engene skal i det vesentlige holdes åpne. Løvskogen skal få utvikle seg fritt.

Tiltak: (høy prioritet)

- I. Det store krattet i nord beholdes, men trær som vokser opp inne i dette, fjernes. Unntatt er et større morelltre.
- II. Remsen av tornebusker i overgangen mellom fuktig og tørr eng beholdes som skjerm for fuglelivet. Der det er huller i skjermen, tillates busker å etablere seg.

- III. En stor del av de spredte buskene på tørrengene fjernes, fjerning av unge busker prioriteres.
- IV. Strandkarsen bør begrenses, men ikke fjernes helt da strandkarse er en sjelden planteart. Strandkarsen skal fjernes på et prøvefelt på 50-100 m². Strandkarse er flerårig. Det innebærer at den bør slås flere ganger (2-3 ganger) i løpet av sommersesongen, og alltid rett før blomstring, det vil si før plantenæringa har gått ned i rota. Dette skal gjøres to år på rad. Dersom dette viser seg å være et effektivt tiltak bør arealet utvides til den størrelsen man ønsker skal være fritt for strandkarse. Frekvensen av mekanisk rydding i fremtiden må vurderes etter hvert.
- V. Det kan vurderes å fjerne noe av krattet som har vokst inn over engene lengst sør i reservatet.

Område 3: Frøplantasjen

Granplantasjen er på 40 da og kontraktfestet til 2004. Hvorvidt leieavtalen blir forlenget, er på det nåværende tidspunkt ikke avklart. Driften av plantasjen kan forlenges uavhengig av verneforskriften. En redusert drift synes å være aktuell i en periode. P.g.a. frøplantasjen som er etablert på Bastøya, er det uansett trolig et tidsspørsmål når driften avvikles helt.

Dersom/når plantasjen blir avviklet, må man avgjøre hva det frigjorte arealet skal brukes til. Plantasjen framstår som et landskapsmessig fremmedelement, og i forhold til dette er det ønskelig å fjerne plantasjetrærne. Trærne kan fritt hogges i medhold av verneforskriftens pkt. V-8. I henhold til leieavtalen mellom Landbruksdepartementet og grunneierne skal arealet leveres tilbake "i ryddiggjort stand, dvs. trærne skal hugges og fjernes".

Forvaltningsmyndigheten mener det er ønskelig at det blir etablert eng på de arealene som blir frigjort ved avvikling av plantasjen. Til dette kreves effektive skjøtselstiltak for å hindre gjengroing med kratt etter at plantasjetrærne er fjernet. Området er i dag tilgjengelig for beitedyra og beites noe av disse. Beitedyra vil sannsynligvis bruke området mer når trærne fjernes, fordi bedre lystilgang øker produksjonen av beiteplanter.

Det kan ikke påregnes at det vil bli tillatt å dyrke opp arealet i frøplantasjen.

Følgende mål og tiltak gjelder under forutsetning av at plantasjen avvikles:

Mål: Etablere og vedlikeholde en åpen eng. Etablering av engvegetasjon skal skje naturlig.

Tiltak: (høy prioritet)

Manuell rydding på et tidlig stadium av busker og trær som skyter opp. Det er viktig å være tidlig ute med rydding for at gjengroingen ikke skal komme ut av kontroll.

Område 4: Askeskogen

Inntil sørsiden av naturreservatet står en sluttet og velutviklet bestand av edelløvskog, som består hovedsakelig av ask. Dette er et av de siste trinnene i suksesjonen fra åpen mark til skog.

Mål: Bevare en naturlig løvskog.

Tiltak:

- I. Stier kan holdes åpne.
- II. Rundt et fåtall særpregede trær (stor villapal og kirsebær, barlind) kan det eventuelt ryddes noe for å gi mer lys.
- III. Noe gran tillates i løvskogen for å øke variasjonen. Det er ikke noe som tyder på at for sterk granforyngelse blir et problem i løvskogen i den første tiårsperioden. Dette bør likevel holdes under oppsikt, slik at eventuell uønsket smågran kan fjernes på et tidlig stadium.

Område 5: Buskområde sørvest for reservatet

Området er fortsatt halvåpent, men under sterk gjengroing, mest med tornekratt. En del løvtrær vokser opp gjennom krattene.

Mål: Det er ønskelig at det i det minste bevares noen stier og åpne partier i området.

Tiltak:

- I. Stier og åpne partier kan holdes åpne.
- II. Rundt noen større eller særpregede løvtrær kan det ryddes for å gi mer lys.

Område 6: Vardeberget vest

Området består for det meste av fjellknauser bevest med kratt. Nordre del kan ses på som en forlengelse av område 5, men er mer gjengrodd enn dette.

Mål: Bevare et område med naturlig vegetasjon.

Tiltak: Stier kan holdes åpne.

Område 7 (inkl. 7 B): Eng sørvest for frøplantasjen

En stor del av enga er forholdsvis lite gjengrodd, men domineres av et mindre antall store furutrær og einerbusker. Vestre del er litt mer forbusket. Nærmest frøplantasjen er det et stort kratt med en sti igjennom. I delområde 7 B vokser det tett kratt under furutrærne.

Mål: Hindre videre gjengroing.

Tiltak: (høy prioritet)

- I. Fjerne unge busker og småtrær, eventuelt også noen eldre busker (ikke søyleeiner). Ingen inngrep i delområde 7 B.
- II. Stien i nord holdes åpen.

Område 8 (inkl. 8 B og C): Engene øst for Vardeberget

Engene preges av et stort antall småbusker, men er likevel i en tidlig gjengroingsfase. Gjengroingstakten er trolig økende, og med det nåværende beitepresset vil det være arbeidskrevende å holde området like åpent som i dag.

Delområde 8 B inneholder gravrøysa på Vardeberget. Delområde 8 C preges av mange mindre løvtrær som holder på å "lukke" dette området, og kan ses på som en forlengelse av løvskogen vest for dammene. Løvtrærne blir her meget vindpreget.

Mål: Det er ønskelig at området beholder et åpent preg. Delområde 8 B bør holdes åpent av hensyn til gravrøysa.

Tiltak:

- I. En stor del av buskene, samt eventuelle småtrær, kan fjernes.
- II. (høy prioritet) I delområde 8 B fjernes alt kratt rundt gravrøysa i en radius på ca. 15 meter mot øst, nord og sør. Røysa fristilles også i vestkant. En stor rogn mot nord beholdes. Et stykke mot øst/sørøst fra gravrøysa må området holdes tilstrekkelig åpent til at det er fri sikt til gravrøysa. Tre større rosekratt 30-50 m fra gravhaugen kan her med fordel fjernes helt. Sti bort til varden kan holdes åpen.
- III. I delområde 8 C tillates løvtrærne å utvikle seg fritt.

Område 9 (inkl. 9 B og C): Strandvollene i sør

Værhardt område med steinete, karrig jordsmonn og stort sett lite vegetasjon. Gjengroingstakten er langsom, unntatt i delområde 9 C, som er nesten helt gjengrodd med kratt. Delområde 9 B er en markert, oppstikkende fjellknaus med mye buskvegetasjon.

Mål: Området skal holdes åpent, med unntak av delområde 9 B og C.

Tiltak: (høy prioritet)

- I. Innslaget av buskvegetasjon holdes på et meget beskjedent nivå gjennom mekanisk rydding.
- II. Ingen tiltak i delområde 9 B.
- III. Stier mellom delområde 9 C og område 10 må holdes åpen, da dette er eneste passasje som kan benyttes av alle mellom øyas søndre og vestre del. Også stier som krysser delområdet, kan holdes åpne. For øvrig ingen tiltak.

Område 10: Løvskogen rundt dammene

Løvskogen rundt og mellom dammene har variert arts- og alderssammensetning, og er til dels meget frodig. Den har dessuten en viktig funksjon som beskyttende skjerm for fuglelivet i dammene. Skogen har gradvis spredd seg litt mot sør og vest.

Mål: Opprettholde en mest mulig naturlig løvskog.

Tiltak:

- I. (høy prioritet) Stien som tangerer sørvestre hjørne av vestre dam får gro igjen, slik at forstyrrelser for fuglelivet i dammen reduseres. Ferdselen kanaliseres til stien noen meter lenger mot vest.
- II. Noen smale passasjer inn til dammene kan holdes åpne.
- III. Sør for østre dam bør skogen ikke bli for høy av hensyn til skyggevirksomhet i dammen. De høyeste trærne ble fjernet mindre enn ti år siden, og det er ikke behov for ny plukkhogst de første årene.

Område 11: Dammene

Dammene har stor verneverdi. Det er en viktig biotop for planter og dyr, med flere truede arter. Samtidig rommer tjernet mye informasjon om vegetasjonsutviklingen og klimaet de siste 16-1700 år av Eldøyas historie. Kystområdene i Østfold er meget fattige på slike uberørte tjern/myrer. Den vestre dammen er helt gjengrodd, mens det fortsatt er noen partier med åpent vann i den østre dammen. Dette er det eneste voksested som med sikkerhet er kjent i Norge for den sjeldne plantearten hestekjørvel.

Mål: Bevare dammene som verdifulle biotoper gjennom å opprettholde et visst vannspeil i den østre dammen og holde innslaget av busker og trær i dammene på et lavt nivå.

Tiltak: (høy prioritet)

- I. Oppslag av trær og busker fjernes med jevne mellomrom.
- II. For å hindre fullstendig gjengroing bør vannspeilet i deler av den østre dammen åpnes varsomt med visse mellomrom. Det må skje på en skånsom måte og med minst mulig skade på sårbar vegetasjon. Hvor ofte tiltaket må gjentas må vurderes etter hvert.

Område 12: Vestre furuskog

Området består av eldre, relativt åpen furuskog. I sør og vest er skogbunnen åpen, for øvrig er den i stor grad gjengrodd med kratt, særlig einer.

Mål: Bevare furuskogen. Deler av skogen bør fortsatt ha et åpent preg.

Tiltak: Busker og småtrær i den søndre og vestre delen kan fjernes. Korridoren vest for plantasjehytta holdes åpen. Åpne lommer i skogbunnen i øvrige deler kan også holdes åpne.

Område 13: Engene øst for plantasjen

Engene preges av gjengroing med einer, tornekratt og noen trær.

Mål: Opprettholde et mest mulig åpent engområde med noen busker og trær.

Tiltak:

- I. Alle unge busker og det meste av småtrær bør fjernes. En del eldre busker og kratt kan også fjernes, med unntak av søyleeiner.

- II. Rundt de gamle hustuftene øst for plantasjen kan alt kratt fjernes.

Område 14: Østre furuskog

Skogen vest, sør og nord i dette området er relativt gammel, mens den i øst er betydelig yngre.

Mål: Bevare furuskogen. Østre og søndre del bør fortsatt ha et åpent preg.

Tiltak:

- I. Undervegetasjon i østre og søndre del kan fjernes.
- II. Ny furuforyngelse i østre del bør fjernes for å hindre fortetting av skogen. En del halvstore furuer kan også med fordel fjernes for å slippe ned mer lys.

Område 15 (inkl. delområde 15 B): De store engene i øst

Store deler av området har et tørt heipreg med betydelig innslag av halvstore busker og spredte trær. Nærmest sjøen er det et litt frodigere preg. I delområde 15 B har det frødd seg inn et stort antall småfuru.

Mål: Opprettholde det åpne heipreget.

Tiltak:

- I. Busker og småtrær kan fjernes. Det er spesielt ønskelig av nye furuplanter fjernes.
- II. I delområde 15 B er det ønskelig at småfuruene fjernes og at det tynnes hardt i de halvstore furuene.
- III. Det østre hjørnet av området beites sammen med område 17.

Område 16: Buskområde øst for strandvollene (inkl. delområde 16 B)

Nordre del av området er under sterk gjengroing. Sjørover blir området gradvis mer karrig og forblåst, og forbusingen går langsommere. I delområde 16 B er det fortsatt mange lommer med åpne tørrenger.

Mål: Gjengroingsprosessen tillates å fortsette i det meste av området.

Tiltak:

- I. Stier kan holdes åpne. Stien mellom dette området og område 10 må holdes åpen, da dette er eneste passasje som kan benyttes av alle mellom øyas søndre og østre del.
- II. I delområde 16 B kan åpne tørrenger fortsatt holdes åpne. Busker på knausene fjernes ikke.

Område 17 (inkl. delområde 17 B): Ulke

Området er en gammel strandsitterplass med øyas eldste bygninger. Innmarka var inntil 2001 sterkt gjengrodd, men ble da ryddet og inngjerdet sør for bygningene. Det ble sluppet sau på dette området. I 2002 ble området nord for bygningene ryddet og gjerdet inn. Delområde 17

B er en eldre blandingsskog i fjellskråningen mellom Ulke og Borg. Område 17 overlapper delvis hytteområde H3.

Mål: Holde det meste av den gamle innmarka på Ulke åpen. Skogen i fjellskråningen bør få utvikle seg mest mulig fritt.

Tiltak: (høy prioritet)

I. Beite de inngjerdede områdene. Om nødvendig supplere med manuell rydding.

Hytteområdene H1 – H3

Innenfor disse område kan hytteeierne skjøtte vegetasjonen i tråd med verneforskriftens pkt. V-5. Se nærmere omtale under kap. 4.2. Av landskapsmessige grunner er det ønskelig at hytteområdene skjøttes slik at de beholder det preget de har i dag.

5.3 SLETTERØYENE

Mål: Målet med skjøtselen på Sletterøyene er å legge til rette for friluftsliv på en skånsom måte, og å opprettholde/videreutvikle et historisk beitelandskap av stor referanse- og opplevelsesverdi. Beiting vil hindre buskvegetasjonen i å ekspandere i forhold til dagens situasjon.

Tiltak: I 1995 ble det inngått en beiteavtale mellom Råde kommune og flere husdyreiere i Råde. Denne avtalen går ut på at sauene skal veksle på å beite på de tre øyene, det vil si at hver av øyene blir beitet hvert tredje år. Storfeet skal være på Store Sletter hvert år. Denne sirkuleringen av sau er innført for å hindre for hardt beitepress på blant annet arten kubjelle, som ble overbeitet på midten av 80-tallet. Avtalen er fastsatt for 10 år. Det er viktig med jevnt oppsyn med øyene fra år til år for å vurdere beitepresset. Så lenge ordningen fungerer tilfredsstillende, er det ikke behov for noe annen skjøtsel av Sletterøyene.

Manuell rydding er ressurskrevende og bør derfor om mulig unngås. Det er imidlertid visse tegn til en begynnende forbusking på Store Sletter. Dette ble fotodokumentert i 2001, og må holdes under oppsikt i årene som kommer. Dersom det skulle vise seg at det faktisk skjer en forbusking, må mottiltak settes i verk raskt. Dette vil måtte dreie seg om økt beitetrykk og manuell rydding.

Merkestolpene på Store Sletter (mot nord) kan med fordel bli stående noen år til for å følge opp undersøkelsene med kubjellen. Referanserutene kan være nyttige hvis en skal prøve seg fram med beitetrykket.

Tilgangen på vann kan være vanskelig i tørre sesonger. Vannkildene må derfor holdes under oppsikt. I april 1998 ble dammene på Store Sletter og Mellom-Sletter rensket opp. Man må regne med at dette må gjentas med visse mellomrom.

5.4 DANMARK

Hovedregelen for Danmark er å la dagens naturtilstand utvikle seg fritt. På nordsiden er det imidlertid små arealer med eng som holder på å gro igjen. Dette er attraktive områder for friluftslivet, bl.a. fordi man her kan finne ly for vinden. I samråd med Rygge kommune, som eier området, bør det år om annet foretas en forsiktig rydding.

Det ble i sin tid satt opp et toalett på Danmark, men dette er i senere år ikke vedlikeholdt. Det er nå fullstendig ødelagt som følge av hærverk. Det gamle søppelstativet har langt på vei lidd samme skjebne. Det er nå enighet mellom kommunen og fylkesmannen om at det her vil være riktig å fjerne restene av både toalett og søppelstativ, og ikke erstatte disse. Dersom mangel på toalett og søppelstativ senere skulle vise seg å medføre vesentlige problemer, bør saken tas opp til ny vurdering.

5.5 BÅLPLASSER

I henhold til verneforskriftens pkt. IV-1 er bålbrekking forbudt utenom særskilt anviste plasser. Dette innebærer at det må anlegges "autoriserte" bålplasser. Disse må være enkle, solide og lett gjenkjennelige. Det er i dag mange gamle og nyere bålplasser i landskapsvernområdet. Lokaliseringen av disse gir en pekepinn om hvor behovet for tilrettelagte bålplasser er størst.

- På nordre del av Store Sletter foreslås etablert ca. 5 plasser til bålbrekking. På østsiden foreslås også ca. 5 plasser.
- På nordøstre del av Mellom-Sletter foreslås 2 bålplasser.
- På nordre del av Søndre Sletter foreslås ca. 5 bålplasser.
- På nordøstre del av Eldøya foreslås 1 bål plass.

På Danmark finnes det mange bålplasser, særlig mot vest og sør, men også i tilknytning til engene i nord. På noen attraktive steder bærer bålplassene preg av gjentatt bruk, andre bålplasser virker mer tilfeldige. En overflod av rullesteiner gjør det enkelt for besøkende å lage seg et ildsted nær sagt hvor som helst i strandsonen. Det synes ikke realistisk at man kan styre dette særlig effektivt i praksis. Siden de fleste bålplassene ligger på rullestein, medfører de bare ubetydelige skader på vegetasjonen (derimot bærer en del trær preg av at det tas greiner til ved). Som følge av dette foreslås det ingen "autoriserte" bålplasser på Danmark. I stedet anbefales at mer tilfeldige bålplasser (les: steinringer) fjernes ved at steinene spres utover.

Om mulig bør de "autoriserte" bålplassene lages som en enkel ring av store steiner. For at disse skal få ligge i fred, må de være så store og tunge som mulig og graves litt ned. Tilgangen på passelige steiner kan imidlertid bli et problem noen steder. Alternativt kan bålplassene lages av sementrør som graves ned i bakken. Disse kan evt. fores innvendig og/eller utvendig med runde (mindre) steiner. Andre løsninger kan også vurderes.

I tilknytning til hyttene på Eldøya og Kollen er det tillatt å brenne kvist, plank og lignende, men det skal benyttes faste plasser til dette (maksimalt én bål plass pr. hytte). På Eldøya er det ønskelig at mest mulig av brekkingen skjer på bålplassen øst for båthuset.

I forbindelse med rydding av kratt på Eldøya kan det være aktuelt å gi tillatelse til å brenne kvist andre steder enn det som er nevnt ovenfor.

5.6 INFORMASJON

På Søndre Sletter og på nordspissen av Eldøya er det informasjonstavler om naturreservatene. På søndre del av Store Sletter har det stått en informasjonstavle som nå er revet ned. På Sletterøyene står det også informasjonstavler som ble satt opp av Skjærgårdstjenesten i 2001.

Det bør utarbeides en informasjonstavle som særlig omhandler landskapsvernområdet. Den bør settes opp på alle Sletterøyene og Eldøya. Det er viktig å samordne de ulike tavlene for å unngå at man lager en "skiltjungel". De må plasseres slik at de i minst mulig grad stikker seg ut som fremmedelementer i det åpne landskapet.

Det bør vurderes å sette opp en informasjonstavlen Danmark også, men her kan hærverk bli et problem.

Det kan også være aktuelt å sette opp en tavle på Kollen dersom hytteeiere ønsker dette.

Det bør overveies å gi setertuften på Store Sletter litt tydeligere markering.

5.7 RENOVASJON

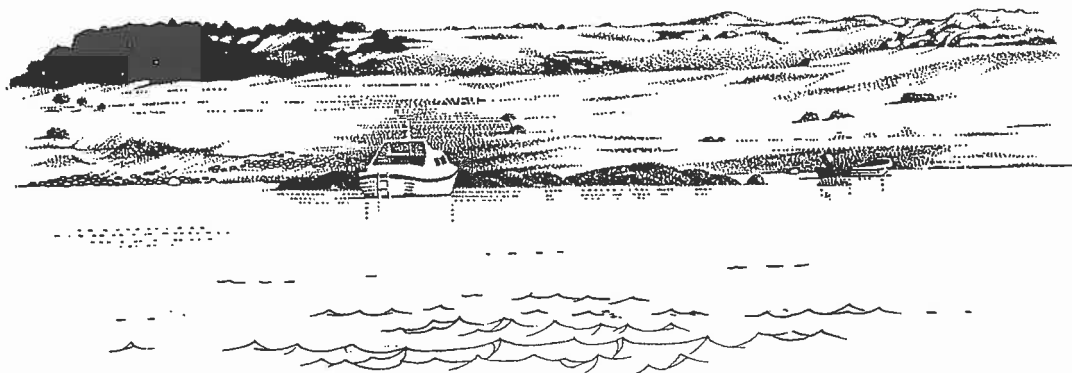
Det finnes i dag tre toaletter på Store Sletter og ett toalett på Søndre Sletter. Disse er Skjærgårdstjenesten ansvarlig for å etterse.

Søppeldunker finnes på alle Sletterøyene.

Det er ikke aktuelt å sette opp toaletter eller søppeldunker på Eløya.

Det er liten trafikk på Kollen utover hytteeiere, og ikke aktuelt med tilrettelegging for dagsbesøkende.

På Danmark skal det inntil videre ikke settes opp toalett og søppeldunk, men dette kan gjøres senere dersom det viser seg å bli behov for det.

Store Sletter er et paradys for friluftsfolk

6.0 FORVALTNINGSMYNDIGHET

Forvaltningsmyndighet er Fylkesmannen i Østfold, miljøvernavdelingen. Forvaltningsmyndigheten har innen visse rammer myndighet til å gi dispensasjon fra vernebestemmelsene. Skjøtsel og informasjonstiltak er også en del av forvaltningsmyndighetens ansvarsområde. Ansvaret for oppsynet vil 1.1.2003 overtas av Statens Naturoppsyn (SNO).

Gjennomføring av skjøtselstiltakene er avhengig av årlige bevilgninger fra Direktoratet for naturforvaltning.

7.0 ANNET

Byggesøknader sendes til bygningsrådet på vanlig måte. Bygningsrådet oversender søknaden til forvaltningsmyndigheten til behandling i henhold til verneforskriften. En byggesøknad i landskapsvernområdet må altså ha to separate godkjenninger; en fra kommunen (plan- og bygningsloven) og en fra forvaltningsmyndigheten (verneforskriften).

Under all planlegging av tiltak eller inngrep bør det tas kontakt med forvaltningsmyndigheten på et tidlig stadium for å innarbeide vernehensynene og forkorte senere saksbehandling.

8.0 FORVALTNINGSPLANENS VARIGHET

Forvaltningsplanen bør tas opp til revisjon etter 10 år. Hvis det er hensiktsmessig, kan planen etter 10 år gis forlenget varighet.

Hytteidyll

Vedlegg

1. Verneforskrift for Eldøya-Sletter landskapsvernområde
2. Kart over Eldøya-Sletter landskapsvernområde
3. Fredningsbestemmelser (forskrift) for Eldøya naturreservat, Vesle Sletter naturreservat og Søndre Sletter naturreservat
4. Kart over "hytteområder" på Eldøya og Kollen
5. Skjøtselskart over Eldøya

Forskrift om vern av Eldøya-Sletter landskapsvernområde med plantelivsfredning, Råde og Rygge kommuner, Østfold.

Fastsatt ved kgl.res. 22 august 1997 med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 5, § 6, § 13 jf. § 21, § 22 og § 23. Endret 20 nov 1997 nr. 1218, 26 mars 1999 nr. 329, 24 aug 2000 nr. 913.

I

I medhold av lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern, §§ 5, 6 og 13 jf. §§ 21, 22 og 23, er et område bestående av øyene Søndre Sletter, Midtre Sletter, Store Sletter og Vesle Sletter i Råde kommune, og Eldøya, Kollen og Danmark i Rygge kommune, Østfold fylke, vernet som landskapsvernområde med plantelivsfredning ved kgl.res. av 22. august 1997 under betegnelsen « Eldøya-Sletter landskapsvernområde ».

Med hjemmel i kgl.res. av 3. juli 1987 nr. 572 og Miljøverndepartementet sin delegering av 3. november 1988 er forskriften for naturreservatet endret ved Direktoratet for naturforvaltning sitt vedtak den 20. november 1997, 26. mars 1999 og 24. august 2000.

II

Verneområdet omfatter følgende gårds- og bruksnummer:

Kollen: 38/2, 38/13, 38/16, 38/19, 38/20, 38/21, 38/22, 38/24, 38/26, 38/27 og 38/30.

Eldøya: 89/15, 89/18, 89/19, 89/24, 89/33, 89/35, 89/36, 89/37, 89/38, 89/114, 89/115, 89/116, 89/117 og 89/120.

Sletterøyene: 95/1.

Danmark: 22/2.

Landskapsvernområdet dekker totalt et areal på ca 12.823 daa, hvorav 11.017 daa er sjøareal. De tidligere opprettede reservatene Søndre Sletter, Vesle Sletter og Eldøya som ligger innenfor landskapsvernområdet, utgjør ca 555 daa.

Grensene for landskapsvernområdet fremgår av kart i målestokk 1:10.000, datert Direktoratet for naturforvaltning august 2000. Kartet og verneforskriften oppbevares i Råde og Rygge kommuner, hos fylkesmannen i Østfold, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet. Grensene i sjøen framgår av kart og grensebeskrivelse og knekkpunktene bør koordinatfestes.

0Endret ved forskrifter 20 nov 1997 nr. 1218, 26 mars 1999 nr. 329, 24 august 2000 nr. 913.

III

Formålet med vernet er å bevare naturmiljøet i et område med et sjeldent natur- og kulturlandskap med store berggrunns- og kvartærgeologiske, botaniske, zoologiske og kulturhistoriske verdier.

IV

For landskapsvernområdet gjelder følgende bestemmelser:

1. Alle inngrep som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig er forbudt, herunder inngrep og tiltak som kan skade markvegetasjon, busker og trær, uttak-, oppfylling-, planering og lagring av masse, fremføring av luftledninger, jordkabler eller kloakkledninger, henleggelse av avfall, hensetting av campingvogner, brakker og lignende, samt oppføring av bygninger, brygger, anlegg eller andre innretninger. Bålbrenning er forbudt utenom særskilt anviste plasser. Oppstillingen er ikke uttømmende.

2. Følgende vegetasjonstyper og plantearter er fredet mot all slags skade og ødeleggelse: engvegetasjon, sandstrandvegetasjon, vasskantvegetasjon, alme- og lindeskog, kubjelle, marehalm, hestekjørvel, strandtistel, skogbingel og gul hornvalmue.

V

Bestemmelsene i pkt. IV er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed.
2. Beiting som på vernetidspunktet.
3. Sanking av bær og matsopp.
4. Ordinært vedlikehold av eksisterende bygninger, eksisterende sjømerker og andre anlegg.
5. Skånsom skjøtsel av vegetasjonen i tilknytning til eksisterende bygninger og langs eksisterende stier.
6. Plukkhogst og kvisting av bartrær på Eldøya utenom naturreservatet, med unntak av trær av spesiell landskapsmessig betydning i henhold til forvaltningsplan.
7. Fjerning av småtrær og busker på engarealer på Eldøya utenom naturreservatet, med unntak av søyleeiner.
8. Hogst av frøtrær i frøplantasjen på Eldøya.

VI

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til

1. Etablering av nye sjømerker.
2. Utvidet beiting.

VII

Forvaltningsmyndigheten eller den forvaltningsmyndigheten gir fullmakt kan gjennomføre forvaltningstiltak i samsvar med verneformålet. Det skal utarbeides forvaltningsplan som skal inneholde retningslinjer for gjennomføring av tiltakene.

VIII

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra verneforskriften når formålet med vernet krever det, for vitenskapelige undersøkelser, og arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning og i andre særlige tilfeller dersom det ikke strider mot formålet med vernet.

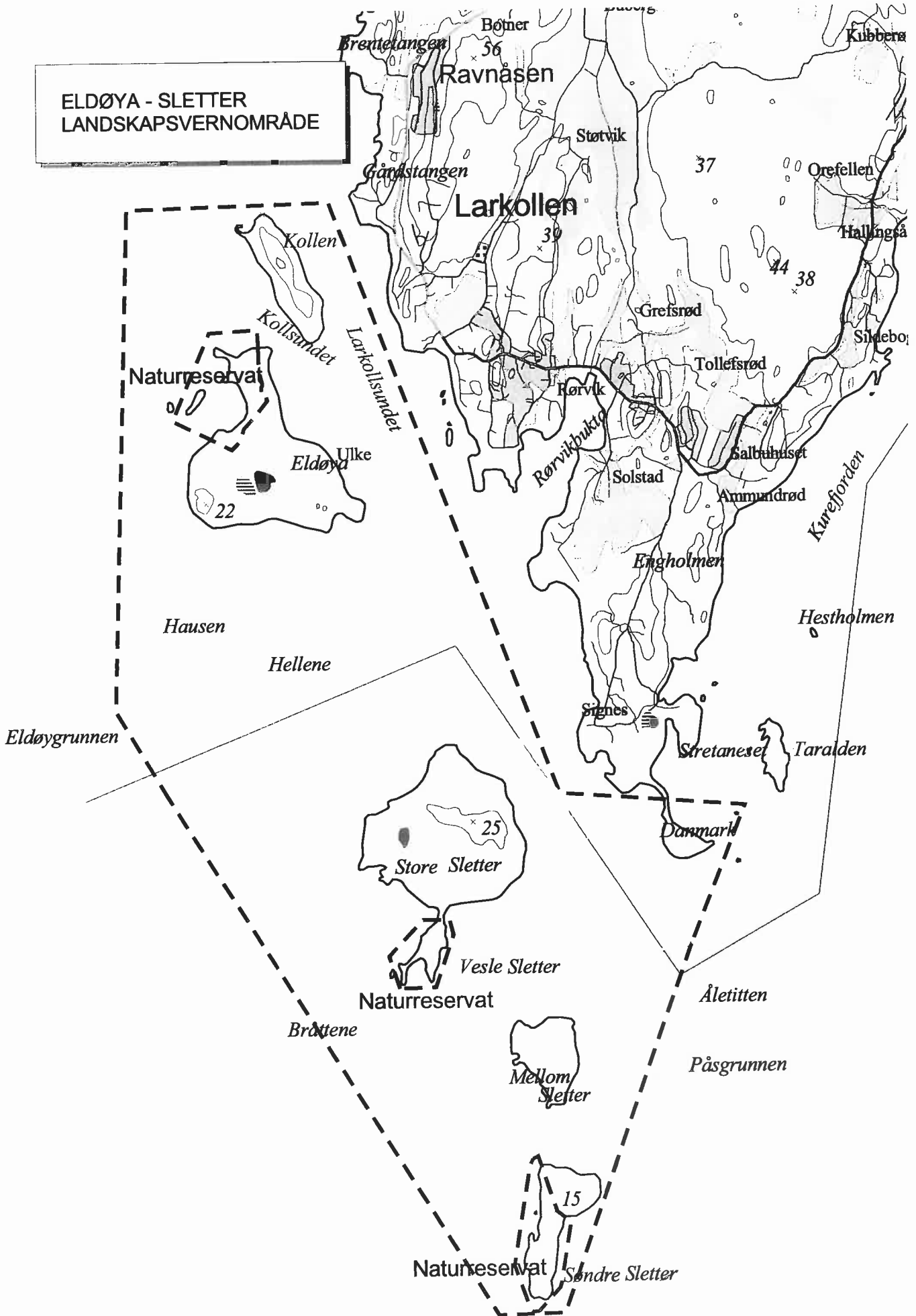
IX

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

X

Denne forskrift trer i kraft straks.

**ELDØYA - SLETTER
LANDSKAPSVERNOMRÅDE**

Forskrift om fredning av Eldøya naturreservat, Rygge kommune, Østfold.

Fastsatt ved kgl.res. 15. des. 1978.

I

I medhold av lov om naturvern av 19. juni 1970, nr. 63 § 8, jfr § 10 er deler av Eldøya i Rygge kommune, Østfold fylke, fredet som naturreservat ved kgl.res. av 15 desember 1978 under betegnelsen « Eldøya naturreservat. »

II

Fredningen berører gnr./bnr. 89/15.

Reservatet dekker et areal på ca. 260 dekar som omfatter de nordvestre deler av Eldøya med tilliggende skjær og de tilstøtende områder innenfor en avstand av ca. 50 m fra land.

Fra 50 m-grensen i vest går grensen langs siktelinjen mellom stake vest av Eløy-rabben og sørvestre hjørnestolpe i gjerde rundt frøplantasje på land frem til nevnte hjørnestolpe, videre langs gjerdet mot nordøst frem til nordre hjørnestolpe, videre i samme retning frem til delegjerde som følges nordover til nordvestre hjørnestolpe for herfra å gå mot nord ut til 50 m-grensen.

Grensene for reservatet er avmerket på kart i målestokk 1 : 10.000, datert Miljøverndepartementet juni 1978. Kartet oppbevares i kommunen, hos fylkesmannen og i Miljøverndepartementet.

Grensene på land avmerkes i marka.

III

Formålet med fredningen er å bevare livsmiljøet for plante- og dyrelivet i området, særlig ut i fra hensynet til sjøfuglene og deres hekkeplasser.

IV

For reservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er fredet mot enhver skade og ødeleggelse som ikke følger av lovlig ferdsel eller tiltak i medhold av pkt. IV, 6 og pkt. V.

Nye plantearter må ikke innføres.

2. Pattedyr og fugler, herunder deres hi, bo, reir, egg og unger, er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse.

All jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt i tidsrommet fra og med 1. mars til og med 1. oktober.

Hunder må ikke slippes ut i reservatet.

Nye dyrearter må ikke innføres.

3. Det må ikke foretas inngrep som kan endre de naturgitte forhold, herunder oppføringer av bygninger, brygger, anlegg eller lignende innretninger, framføring av ledninger i luft, på eller i grunnen, uttak eller utfylling av masse, drenering, bruk av kjemiske bekjempningsmidler, konsentrerte forurensningstilførsler og henlegging av avfall.

Camping, teltslagning, bålbrenning og oppsetting av kamouflasjeinnretninger for fotografering er forbudt.

4. I tiden fra og med 15. april til og med 15. juli er ilandstigning og all ferdsel i reservatet forbudt. I resten av året skal ferdselen foregå slik at plante- og dyrelivet skades og forstyrres minst mulig.

5. Bestemmelsene i pkt. 1-4 er ikke til hinder for:

-ferdsel i ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns- og skjøtselsøyemed.

6. Forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til:

-regulering av bestanden av arter som kan forstyrre den naturlige balansen i området.

-ferdsel i forbindelse med ovennevnte reguleringstiltak og i spesielle tilfelle.

V

Skjøtsel som er nødvendig for å oppfylle formålet med fredningen skal utføres av forvaltningsmyndigheten eller av den forvaltningsmyndigheten bestemmer. Skjøtselen skal skje etter plan godkjent av Miljøverndepartementet.

VI

Departementet skal gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene for vitenskapelige undersøkelser og arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning eller i spesielle tilfelle dersom det ikke strir i mot formålet med fredningen.

VII

Forvaltningen av fredningsbestemmelsene tillegges fylkesmannen i Østfold.

VIII

Den myndighet Kongen har etter § 10 til å fastsette nærmere bestemmelser om områdene og deres skjøtsel, etter § 21 om merking av fredninger m.v., etter § 22 om regulering av ferdsel og etter § 23 om å gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene overføres til departementet.

Forskrift om fredning av Søndre Sletter naturreservat, Råde kommune, Østfold.

Fastsatt ved kgl.res. av 15 des. 1978.

I

I medhold av lov om naturvern av 19. juni 1970, nr. 63 § 8, jfr. § 10 er deler av øya Søndre Sletter i Råde kommune, Østfold fylke, fredet som naturreservat ved kgl.res. av 15. desember 1978 under betegnelsen « Søndre Sletter » naturreservat.

II

Fredningen berører gnr./bnr. 95/1.

Reservatet dekker et areal på ca. 180 dekar som omfatter vestre og søndre del av øya Søndre sletter med tilliggende skjær og de tilstøtende sjøområder innen en avstand av ca. 50 m fra land.

Fra 50 m grensen i nordvest går grensen på land gjennom steinblokk i øyas nordvestlige hjørne i rett linje i sørøstlig retning til trigonometrisk punkt for herfra og gå mot sørøst via markert sti i sørenden av bukt ut til 50 m-grensen.

Grensene for reservatet er avmerket på kart i målestokk 1:20.000, datert Miljøverdepartementet juni 1978. Kartet oppbevares i kommunen, hos fylkesmannen og i Miljøverndepartementet. Grensene på land avmerkes i marka.

III

Formålet med fredningen er å bevare livsmiljøet for plante- og dyrelivet i området, særlig ut fra hensynet til sjøfuglene og deres hekkeplasser.

IV

For reservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er fredet mot enhver skade og ødeleggelse som ikke følger av lovlig ferdsel eller tiltak i medhold av pkt. IV, 6 og pkt. V.

Nye plantearter må ikke innføres.

2. Pattedyr og fugler, herunder deres hi, bo, reir, egg og unger, er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse.

All jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt i tidsrommet fra og med 1. mars til og med 1. oktober.

Hunder må ikke slippes ut i reservatet.

Nye dyrearter må ikke innføres.

3. Det må ikke foretas inngrep som kan endre de naturgitte forhold, herunder oppføringer av bygninger, brygger, anlegg eller lignende innretninger, framføring av ledninger i luft, på eller i grunnen, uttak eller utfylling av masse, drenering, bruk av kjemiske bekjempningsmidler, konsentrerte forurensningstilførsler og henlegging av avfall.

Camping, teltslagning, bålbrekking og oppsetting av kamouflasjeinnretninger for fotografering er forbudt.

4. I tiden fra og med 15. april til og med 15. juli er ilandstigning og all ferdsel i reservatet forbudt. I resten av året skal ferdselen foregå slik at plante- og dyrelivet skades og forstyrres minst mulig.
5. Bestemmelsene i pkt. 1-4 er ikke til hinder for:
- ferdsel i ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns- og skjøtselsøyemed.
6. Forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til:
- regulering av bestanden av arter som kan forstyrre den naturlige balansen i området.
 - ferdsel i forbindelse med ovennevnte reguleringstiltak og i spesielle tilfelle.

V

Skjøtsel som er nødvendig for å oppfylle formålet med fredningen skal utføres av forvaltningsmyndigheten eller av den forvaltningsmyndigheten bestemmer. Skjøtselen skal skje etter plan godkjent av Miljøverndepartementet.

VI

Departementet skal gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene for vitenskapelige undersøkelser og arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning eller i spesielle tilfelle dersom det ikke strir i mot formålet med fredningen.

VII

Forvaltningen av fredningsbestemmelsene tillegges fylkesmannen i Østfold

VIII

Den myndighet Kongen har etter § 10 til å fastsette nærmere bestemmelser om områdene og deres skjøtsel, etter § 21 om merking av fredninger m.v., etter § 22 om regulering av ferdsel og etter § 23 om å gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene overføres til departementet.

Forskrift om fredning av Vesle Sletter naturreservat, Råde kommune, Østfold.

Fastsatt ved kgl.res. av 15. desember 1978.

I

I medhold av lov om naturvern av 19. juni 1970, nr. 63 § 8, jfr. § 10 er søndre del av øya Store Sletter i Råde kommune, Østfold fylke, fredet som naturreservat ved kgl. resolusjon av 15. desember 1978 under betegnelsen « Vesle Sletter naturreservat ».

II

Fredningen berører gnr./bnr. 95/1.

Reservatet dekker et areal på ca. 115 dekar som omfatter søndre del av øya Store Sletter, kalt « Rompa » eller Vesle Sletter, med tilliggende skjær og de tilstøtende sjøområder innenfor en avstand av ca. 50 m fra land.

På land går grensen i retning øst-vest over smaleste del av tangen mellom Vesle og Store (Nordre) Sletter. Grensene for reservatet er avmerket på kart i målestokk 1:20.000, datert Miljøverndepartementet juni 1978. Kartet oppbevares i kommunen, hos fylkesmannen og i Miljøverndepartementet.

Grensene på land avmerkes i marka.

III

Formålet med fredningen er å bevare livsmiljøet for plante- og dyrelivet i området, særlig ut fra hensynet til sjøfuglene og deres hekkeplasser.

IV

For reservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er fredet mot enhver skade og ødeleggelse som ikke følger av lovlig ferdsel eller tiltak i medhold av pkt. IV, 6 og pkt. V.
Nye plantearter må ikke innføres.
2. Pattedyr og fugler, herunder deres hi, bo, reir, egg og unger, er fredet mot enhver form for skade,

ødeleggelse og unødig forstyrrelse.

All jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt i tidsrommet fra og med 1. mars til og med 1. oktober.

Hunder må ikke slippes ut i reservatet.

Nye dyrearter må ikke innføres.

3. Det må ikke foretas inngrep som kan endre de naturgitte forhold, herunder oppføring av bygninger, brygger, anlegg eller lignende innretninger, framføring av ledninger i luft, på eller i grunnen, uttak eller utfylling av masse, drenering, bruk av kjemiske bekjempningsmidler, konsentrerte forurensningstilførsler og henlegging av avfall.

Camping, teltslagning, bålbrekking og oppsetting av kamouflasjeinnretninger for fotografering er forbudt.

4. I tiden fra og med 15. april til og med 15. juli er ilandstigning og all ferdsel i reservatet forbudt. I resten av året skal ferdselen foregå slik at plante- og dyrelivet skades og forstyrres minst mulig.

5. Bestemmelsene i pkt. 1-4 er ikke til hinder for:

-ferdsel i ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns-, og skjøtselsøyemed.

6. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

-regulering av bestanden av arter som kan forstyrre den naturlige balansen i området.

-ferdsel i forbindelse med ovennevnte reguleringstiltak og i spesielle tilfelle.

V

Skjøtsel som er nødvendig for å oppfylle formålet med fredningen skal utføres av forvaltningsmyndigheten eller av den forvaltningsmyndigheten bestemmer. Skjøtselen skal skje etter plan godkjent av Miljøverndepartementet.

VI

Departementet kan gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene for vitenskapelige undersøkelser og arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning eller i spesielle tilfelle dersom det ikke strir mot formålet med fredningen.

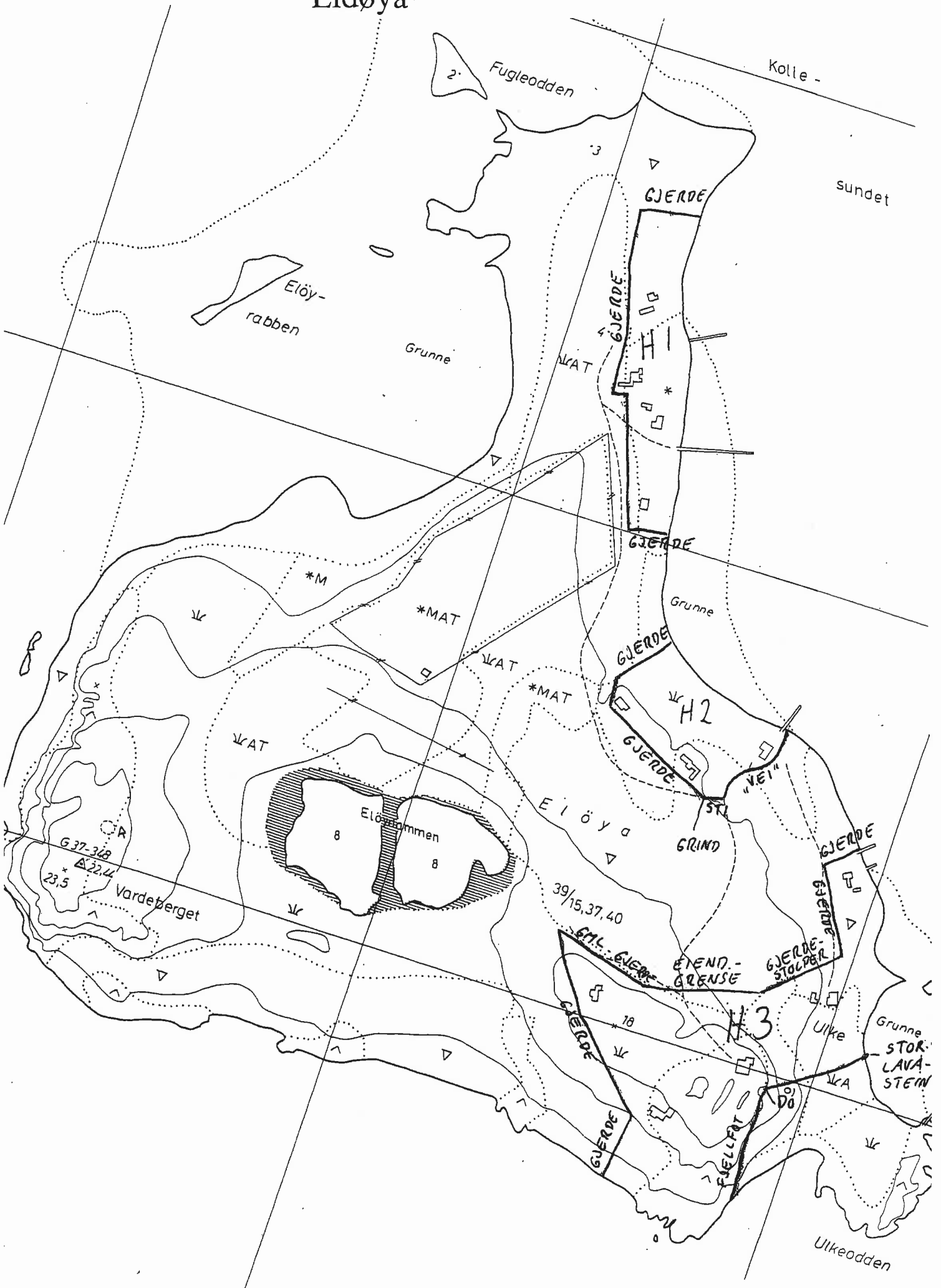
VII

Forvaltningen av fredningsbestemmelsene tillegges fylkesmannen i Østfold.

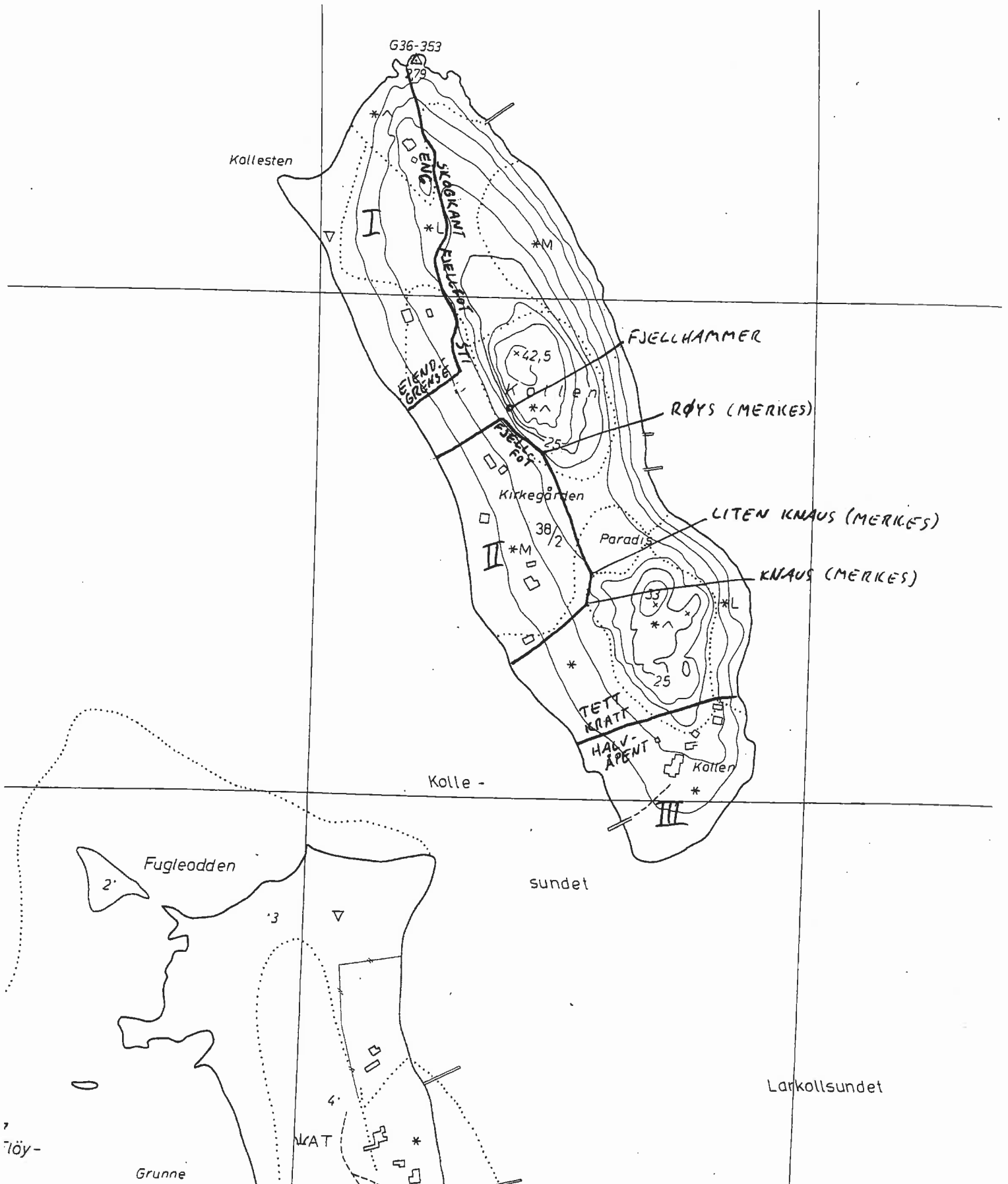
VIII

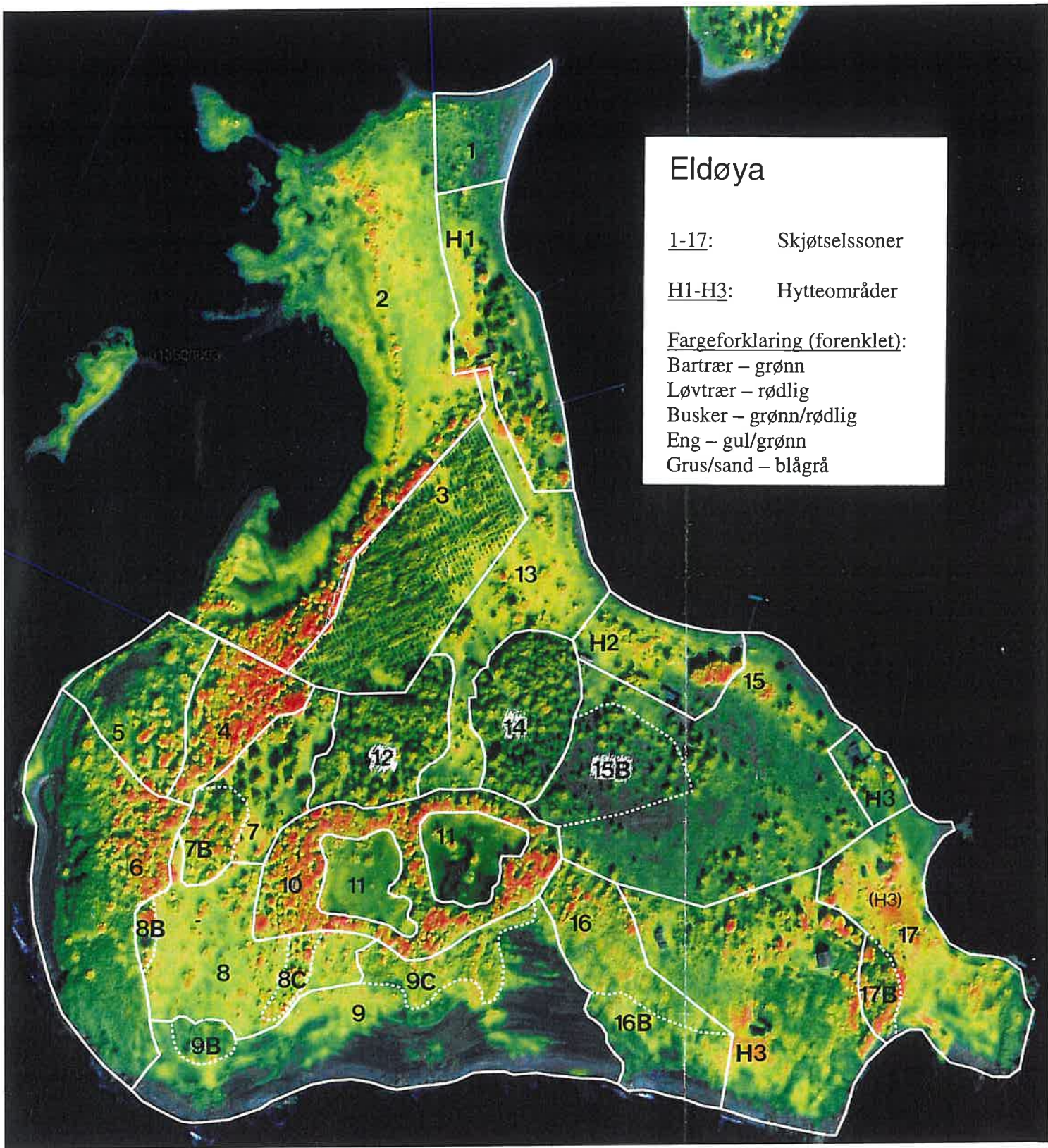
Den myndighet Kongen har etter § 10 til å fastsette nærmere bestemmelser om områdene og deres skjøtsel, etter § 21 om merking av fredninger m. v., etter § 22 om regulering av ferdsel og etter § 23 om å gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene overføres til departementet.

Hytteområder (H1-H3) Eldøya

Hytteområder (I-III) Kollen

Eldøya

1-17: Skjøtselssoner

H1-H3: Hytteområder

Fargeforklaring (forenklet):
 Bartrær – grønn
 Løvtrær – rødlig
 Busker – grønn/rødlig
 Eng – gul/grønn
 Grus/sand – blågrå

